Inspectie Veiligheid en Justitie
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Deelverslag Arrestantenzorg Eenheid Zeeland-West-Brabant

Datum	1 juni 2015
Status	Vastgesteld

Colofon

Afzendgegevens	IVenJ Turfmarkt 147 2511 DP Den Haag Postbus 20301 2500 EH Den Haag www.ivenj.nl
Contactpersoon	Femke Hofstee-van der Meulen *senior inspecteur* M 06 48 10 03 33 f.b.a.m.hofstee@ inspectievenj.nl
Projectnaam	Arrestantenzorg

Inhoud

1 Inleiding

1.1 Inleiding

Dit rapport beschrijft de bevindingen van het onderzoek naar de arrestantenzorg in de eenheid Zeeland-West-Brabant. Dit onderzoek is uitgevoerd door twee samenwerkende inspecties: de Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ) en de Inspectie Gezondheidszorg (IGZ). In totaal hebben vijf inspecteurs van deze inspecties aan dit onderzoek deelgenomen.

De inspectie vond plaats in de periode van 20 tot en met 29 januari 2015. Op 20 januari heeft de IVenJ onaangekondigd de rechtbank in Breda bezocht en het cellencomplex in Tilburg. Op 21 en 22 januari hebben de IVenJ en de IGZ het cellencomplex in Breda bezocht, dit bezoek was aangekondigd. Vervolgens heeft de IVenJ op 28 en 29 januari de politiebureaus in Vlissingen, Goes en Bergen op Zoom, de rechtbank in Middelburg en het cellencomplex in Middelburg onaangekondigd bezocht. Tijdens de bezoeken zijn interviews afgenomen met arrestanten, opsporingsambtenaren (op operationeel, tactisch en strategisch niveau), arrestantenverzorgers, arts Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD), Commissie van Toezicht Arrestantenzorg Zeeland-West-Brabant (CTA) en de advocatuur. In bijlage 1 bevindt zich een overzicht van het inspectieprogramma.

Het onderzoek in de eenheid Zeeland-West-Brabant is onderdeel van een nationaal onderzoek naar arrestantenzorg. In de periode september 2014 tot en met januari 2015 zijn ook andere politie eenheden bezocht. Per eenheid hebben de inspecties op basis van de bevindingen een deelverslag gemaakt dat aan de eenheidsleiding is aangeboden. De IGZ is verantwoordelijk voor hoofdstuk 7 over de kwaliteit van de medische zorg. Halverwege 2015 zal de IVenJ, op basis van de deelverslagen, een eindrapport samenstellen dat aan de Minister van Veiligheid en Justitie wordt aangeboden en dat openbaar zal worden gemaakt.

1.2 Aanleiding

Het verzorgen van personen die tijdelijk door de politie zijn ingesloten is een kerntaak van de politie. De politie beschikt over meer dan tweeduizend cellen en ophoudkamers verspreid over het land waar arrestanten tijdelijk kunnen worden ingesloten.[1] Jaarlijks sluit de politie bijna 200.000 verdachten in. De IVenJ is van mening dat vrijheidsbeneming een ingrijpend middel is dat op een zorgvuldige en humane wijze dient te worden uitgevoerd.
Alhoewel er binnen de politie ontwikkelingen zijn om de arrestantenzorg meer eenduidig in te richten is er nog geen sprake van een uniforme nationale aanpak ten aanzien van deze uitvoeringstaak van de nationale politie. Uit eerder onderzoek van de IVenJ en IGZ naar het overlijden van de Russische activist Dolmatov is gebleken dat zorg voor arrestanten kwetsbaarheden kent.

[1] Arrestantencellen/ophoudkamers bevinden zich in politiebureaus, cellencomplexen, arrestantenbussen, rechtbanken en bij sommige treinstations en voetbalstadions.

1.3 Doel en onderzoeksvraag

Het doel van het onderzoek is om te toetsen hoe de politie uitvoering geeft aan arrestantenzorg. De IVenJ doet dit, in samenwerking met de IGZ en IJZ, aan de hand van de daarvoor geldende (inter)nationale wettelijke en richtlijnen. Daarnaast wil de IVenJ een totaaloverzicht van de locaties in Nederland in kaart brengen waar de politie personen (tijdelijk) insluit, omdat een totaaloverzicht nu nog ontbreekt.

De centrale onderzoeksvraag luidt:

Op welke wijze geeft de politie uitvoering aan de arrestantenzorg en voldoet deze aan de geldende (inter)nationale wetgeving en richtlijnen?

Teneinde de probleemstelling te kunnen beantwoorden zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd.[2]

1. Op welke wijze voert de politie de arrestantenzorg uit bij de *aanhouding* van personen?
2. Hoe draagt de politie zorg voor het *transport* van arrestanten of andere personen die van hun vrijheid zijn ontnomen?
3. Hoe vindt de *insluiting* van arrestanten en andere personen plaats in een cellencomplex of andere ophoudlocaties van de politie?
4. Op welke wijze wordt er door de politie uitvoering gegeven aan het *verblijf* van arrestanten en andere personen[3] in een cellencomplex of andere ophoudlocatie?
5. Hoe vindt de *overdracht* van een arrestant/ingeslotene naar een huis van bewaring/zorginstelling of diens in vrijheidstelling plaats?
6. Hoeveel *cellen en/of ophoudruimtes* zijn er in de afzonderlijke eenheden aanwezig en in gebruik, en op welke locaties, en welk landelijk totaaloverzicht kan op basis hiervan gegenereerd worden?
7. Wat is de *kwaliteit van de medische zorg* voor arrestanten?

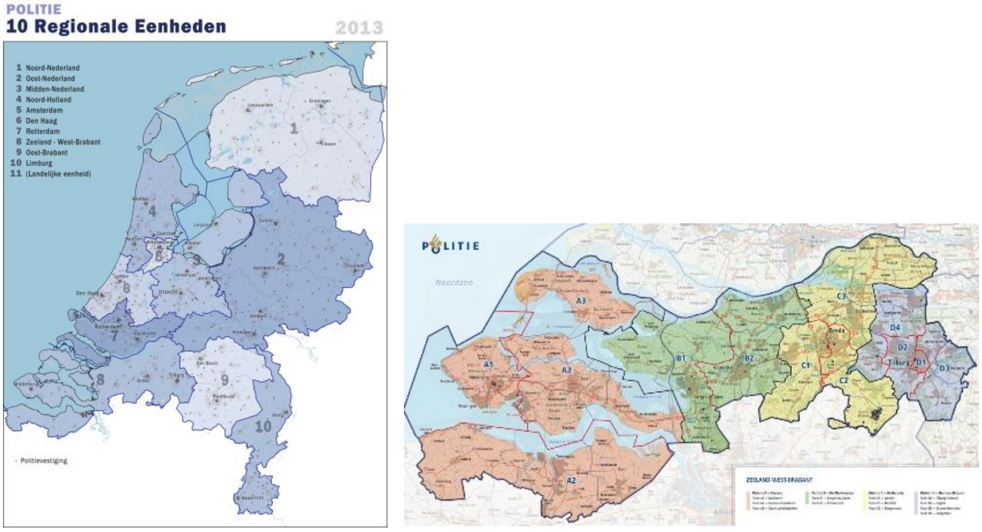
1.4 Reikwijdte onderzoek

Dit deelverslag geeft een beeld van de eenheid Zeeland-West-Brabant. De celcapaciteit van de spoorwegpolitie (Landelijke Eenheid) is meegenomen in de eenheid waar ze gelokaliseerd is. Ook cellenbussen van de Dienst Vervoer & Ondersteuning (DV&O) en een drietal huizen van bewaring zijn betrokken in het onderzoek. De IVenJ heeft in iedere eenheid vijf locaties bezocht; waaronder een hoofdbureau van politie/hoofdcellencomplex; twee politiebureaus; ophoudkamers bij de rechtbank en bijvoorbeeld ophoudkamers op een treinstation of voetbalstadion. De IGZ en IJZ hebben bij vijf eenheden het hoofdbureau/hoofdcellencomplex bezocht.

[2] Deze vijf hoofdonderzoeksvragen zijn op basis van de onderwerpen verwoord in het toetsingskader verder op te splitsen in meerdere sub-onderzoeksvragen. Hierin zijn ook de specifieke vragen opgenomen die door de twee andere inspecties IGZ en IJZ onderzocht worden.

[3] Bijvoorbeeld vreemdelingen (ter vaststelling van hun identiteit) en verwarde personen (voor hun eigen veiligheid).

Figuur 1. Overzicht eenheden en eenheid Zeeland-West-Brabant

1.5 Toetsingskader

De politie moet aan een aantal minimumeisen voldoen om inhoud te kunnen geven aan arrestantenzorg. Daarbij zijn kwantitatieve en kwalitatieve eisen gesteld aan zowel de inrichting (personeel en fysieke condities) van de eenheid als aan de inrichting van een aantal processen. De IVenJ heeft voor dit onderzoek een toetsingskader ontwikkeld dat is gebaseerd op nationale regelgeving en instructies met betrekking tot arrestantenzorg. Voor zover er sprake is van een aanvulling zijn er ook internationale richtlijnen opgenomen waaraan Nederland zich heeft gecommitteerd. Daarnaast heeft de IVenJ zelf een beperkt aantal verwachtingen geformuleerd.[4] De IGZ heeft met betrekking tot de kwaliteit van de medische zorg ook criteria geformuleerd die zijn opgenomen in het toetsingskader.

De inhoud van het toetsingskader is afgestemd met de politie eenheid Rotterdam[5], de directie Politie van het Ministerie van Veiligheid en Justitie, de expertgroep Arrestantenzorg van de nationale politie en de (landelijke) Commissie van Toezicht Arrestantenzorg (CTA). Het IGZ-onderdeel in het toetsingskader is ook afgestemd met het Forensisch Medisch Genootschap (FMG) en GGD NL. Het toetsingskader besteedt aandacht aan de rechtspositie ingeslotenen, bejegening, veiligheid, einde insluiting/overdracht, personeel en organisatie en de kwaliteit van de geboden medische zorg.

1.6 Opzet onderzoek

De focus in dit onderzoek ligt op de uitvoering in de praktijk. Daarnaast hebben de inspecties gekeken naar hoe de arrestantenzorg is ingericht/georganiseerd en op welk beleid de arrestantenzorg is gebaseerd. De IVenJ heeft zich in de beschrijving van de uitvoering laten leiden door de vijf processtappen bij arrestantenzorg. Dit zijn aanhouding, transport, insluiting, verblijf en overdracht/vrijlating. Bij iedere processtap zijn, op basis van het toetsingskader, een aantal aspecten geformuleerd.

[4] De internationale regels en standaarden waaraan de IVenJ toetst zijn samen met de eigen verwachtingen cursief gemarkeerd in het IVenJ-toetsingskader Arrestantenzorg (zie www.ivenj.nl).
[5] De chef van de politie eenheid Rotterdam-Rijnmond is de landelijke portefeuillehouder arrestantenzorg.

Naast de vijf processtappen zijn in dit onderzoek ook de kwaliteit van de medische zorg en de personele aspecten en organisatie van arrestantenzorg onderzocht. Zie hieronder figuur 2 met een overzicht van de onderzochte aspecten.

Figuur 2. Onderzoeksaspecten

Aan de hand van interviews, dossier- en documentenstudies en observaties zijn de inspecties nagegaan hoe de politie uitvoering geeft aan arrestantenzorg. Per eenheid hebben de inspecties gesproken met de volgende respondenten:

- opsporingsambtenaren (agenten noodhulp, hulpofficier van justitie, vreemdelingenpolitie, leiding arrestantenzorg);
- ingeslotenen;
- arrestantenverzorgers;
- medische dienstverlener(s);
- commissie van toezicht arrestantenzorg (CTA)[6];
- (piket-)advocaten;
- eventueel ouders/voogd en de klachtencommissie.

De IVenJ heeft het bezoek aan het hoofdbureau/politiecellencomplex van te voren aangekondigd bij de eenheidsleiding om de politie in staat te stellen om voldoende functionarissen vrij te maken voor interviews. De andere locaties zijn zonder vooraankondiging bezocht. Voorafgaand aan de bezoeken heeft de IVenJ informatie (cijfers, instructies, etc.) opgevraagd en tijdens de bezoeken zijn informatiesystemen en dossiers ingekeken. Via observaties hebben de inspecties ook een indruk gekregen van de voorzieningen, de werkwijzen en procedures. Bij de processtappen aanhouding en transport baseert de IVenJ zich op gesprekken met de ingeslotenen, opsporingsambtenaren en arrestantenverzorgers.

In bijlage 1 bevindt zich het inspectieprogramma met daarin een overzicht van de bezochte locaties en de verschillende respondenten waarmee is gesproken in de eenheid Zeeland West-Brabant.

[6] Voorheen commissie van toezicht politiecellen.

1.7 Objectbeschrijving

De politie-eenheid Zeeland-West-Brabant[7] heeft in totaal 43 politielocaties met een capaciteit van minimaal 249 cellen en ophoudkamers.[8] Hiervan zijn drie politielocaties (Breda, Tilburg en Middelburg) als cellencomplex aangewezen. De cellencomplexen beschikken over reguliere cellen, ophoudkamers en observatiecellen. De overige 40 politielocaties betreffen basiseenheden. Deze politiebureaus hebben ophoudkamers die voor kort verblijf zijn ingericht. Buiten de gebouwen van de politie-eenheid Zeeland-West-Brabant zijn er ophoudkamers bij de rechtbank in Breda en Middelburg. Figuur 3 geeft een totaaloverzicht van de verschillende type cellen in de eenheid Zeeland-West-Brabant. In bijlage 2 bevindt zich overzicht van deze locaties met de behorende aantal (isoleer)cellen, ophoudkamers, etc..

Figuur 3. Totaal overzicht cellencapaciteit

	District Markie-zaten	District De Baronie			District Hart van Brabant		District Zeeland			
Overzicht cellen capaciteit eenheid Zeeland-West-Brabant	Basiseenheden (7)	Cellencomplex Breda	Basiseenheden (11)	Rechtbank Breda	Cellencomplex Tilburg	Basiseenheden (10)	Cellencomplex Middelburg	Basiseenheden (12)	Rechtbank Middelburg	**TOTAAL**
Reguliere cel		34			37		22			93
Ophoudkamers	21	2	34	41		25	2		9	134
Observatie cel		4			4		2			10
Isoleer cel										
Claustrofobie cel		1			2					3
Groepscel		1		1	1				2	5
Dagverblijf									1	1
Familiecel		1								1
Jeugdcel				1					1	2
TOTAAL	21	43	34	43	44	25	26		13	249

[7] De voormalige regiokorpsen Zeeland en Midden- en West-Brabant.

[8] Zie voor een volledig overzicht bijlage 2. De politie geeft in de wederhoorreactie aan dat voor het district Zeeland het aantal ophoudkamers nog wordt geïnventariseerd.

Kerncijfers
Blijkens het concept inrichtingsplan nationale politie voor de eenheid Zeeland-West-Brabant zal de arrestantenzorg uit 95 FTE's in verschillende functies gaan bestaan. De sterkte van de arrestantenzorg binnen de gehele eenheid is momenteel 93,2 FTE. Het voornemen van de eenheid is om aan het einde van de personele reorganisatie de beoogde personele sterkte te hebben gerealiseerd.

De arrestantenverzorgers zijn verantwoordelijk voor de zorg voor arrestanten. Het aantal arrestanten fluctueert per jaar. In 2011 werden in de voormalige korpsen Zeeland en Midden- en West-Brabant in totaal 11.932 arrestanten ingesloten in een van de politiebureaus. In 2014 was dat aantal voor de eenheid Zeeland-West-Brabant 9.698.[9] In onderstaande tabel wordt van het totaal aantal arrestanten de cijfers weergeven betreffende het aantal aanhoudingen, voorgeleidingen, inverzekeringstellingen en invrijheidstellingen.

Figuur 4. Tabel totaal aantal arrestanten

Zeeland-West-Brabant	2011	2012	2013	2014
Insluiting totaal aantal arrestanten	11.932	11.683	11.934	9.698

1.8 Leeswijzer

Dit deelverslag bestaat uit negen hoofdstukken. Na deze inleiding volgen de hoofdstukken aanhouding (hoofdstuk 2), transport (hoofdstuk 3), insluiting (hoofdstuk 4), verblijf (hoofdstuk 5), einde insluiting en overdracht (hoofdstuk 6), waarin de processtappen centraal staan. Vervolgens is er aandacht voor de kwaliteit van de medische zorg (hoofdstuk 7), personeel & organisatie (hoofdstuk 8) en het eindoordeel (hoofdstuk 9). Ieder hoofdstuk, behalve het laatste, sluit af met een oordeel en eventuele aanbeveling(en).

[9] Managementrapportage DROS, Team Arrestantentaken, Zeeland-West-Brabant, 19 september 2014.

2 Aanhouding

In dit hoofdstuk staat de aanhouding van de persoon centraal. De IVenJ kijkt naar de veiligheid bij de aanhouding van zowel de ingeslotene als de politie en de wijze waarop de arrestant wordt geïnformeerd. Voor een opsporingsambtenaar behoort het benemen van iemands vrijheid tot de dagelijkse gang van zaken. Aan de andere kant is dit voor degenen die het betreft vaak een ingrijpende gebeurtenis. Daarom alleen al moet dit zorgvuldig gebeuren. Het benemen van iemands vrijheid is een deel van de taak van de politie. Er kunnen verschillende redenen zijn om dit te doen. Dit kan zijn in verband met de handhaving van de openbare orde; met strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde; met hulpverlening en met het uitoefenen van toezicht bijvoorbeeld die in het kader van de Vreemdelingenwet.

2.1 Veiligheid en informatie

Bij aanhoudingen dient de politie zorg te dragen voor de veiligheid van de arrestant, de omgeving en die van de politie zelf. Daarnaast is het gebruikelijk dat de opsporingsambtenaar de arrestant informeert over de procedures die doorlopen gaan worden (overbrengen, intake, fouillering) tot het moment van insluiting. Wie de aanhouding doet en waarom is geregeld in landelijke wet- en regelgeving. De norm is dat de politie zo ingericht is dat de beoogde en bevoegde (opgeleide) medewerkers in staat zijn om dit te doen. In de opleiding wordt aandacht besteed aan bejegening van verdachten (arrestanten) en derden.

Veiligheid
Uit gesprekken met opsporingsambtenaren blijkt dat aanhoudingen meestal met minimaal twee personen worden uitgevoerd om de veiligheid van de opsporingsambtenaren zoveel mogelijk te kunnen garanderen. Geplande aanhoudingen (buiten heterdaad) vinden bij voorkeur vanaf 06.00 uur plaats, en liever niet tussen 24.00 uur en 06.00 uur, in verband met de beschikbare capaciteit en de voorgeleiding/ het in verzekering stellen van de arrestant.

Bij een aanhouding en tijdens het vervoer van een arrestant naar het politiebureau of cellencomplex staan de opsporingsambtenaren in verbinding met de meldkamer. Een geïnterviewde Hulp Officier van Justitie (HOvJ), tevens Chef van Dienst[10], geeft aan dat zij meeluistert over de portofoon of mobilofoon met de communicatie tussen de meldkamer en de noodhulpeenheid en zich op deze manier vergewist van de veiligheid van de collega's.

Als opsporingsambtenaren een verward persoon aantreffen in een woning, houden zij de persoon bij voorkeur in de woning totdat een arts komt voor een beoordeling. Wanneer de arts besluit dat de persoon dient te worden opgenomen in een GGZ-instelling, dan kan de ambulance komen om de persoon te vervoeren. Het komt ook voor dat de politie de verwarde persoon meeneemt. Vaak is dan geen sprake van een strafrechtelijk vergrijp. Een verward persoon kan door zijn gedrag echter een gevaar vormen voor zichzelf, voor de openbare orde of voor de directe omgeving. Verschillende gesprekspartners signaleren een toename van verwarde personen die onder de zorg van de politie vallen nu zorginstellingen moeten bezuinigen.

---

[10] De Chef van Dienst is belast met de directe operationele leiding van het basisteam en het verrichten van taken als HOvJ.

Ook arrestantenverzorgers van de rechtbank Middelburg mogen aanhoudingen verrichten. Zij zijn allen opgeleid tot surveillant. Het gaat dan om aanhoudingen van personen die niet zijn verschenen op de afspraak voor het afnemen van DNA of aanhoudingen inzake de executie van vonnissen, bijvoorbeeld het innen van openstaande boetes. Ook op de rechtbank Breda verlenen arrestantenverzorgers bijstand bij het afnemen van DNA en het aanhouden van mensen die gesignaleerd staan. Deze personen hoeven niet te worden voorgeleid bij een HOvJ en worden na het afnemen van DNA weer heengezonden.[11]

Veiligheidsfouillering
Artikel 7 lid 3 Politiewet geeft aan dat de ambtenaar van politie bevoegd is 'tot het onderzoek aan de kleding van personen bij de uitoefening van een hem wettelijk toegekende bevoegdheid of bij een handeling ter uitvoering van de politietaak, indien uit feiten of omstandigheden blijkt dat een onmiddellijk gevaar dreigt voor hun leven of veiligheid of die van de ambtenaar zelf of van derden, en dit onderzoek noodzakelijk is ter afwending van dit gevaar.'
In de interviews met de IVenJ spreken opsporingsambtenaren de wens uit altijd te mogen fouilleren. Nu is daarvoor een aanleiding nodig, zoals blijkt uit het hiervoor genoemde wetsartikel. De toepassing van de veiligheidsfouillering is afhankelijk van specifieke 'feiten en omstandigheden' die de opsporingsambtenaar in de praktijk ervaart. Opsporingsambtenaren maken de afweging zelf, op basis van ervaring. Volgens de gesprekspartners wordt op straat nu niet altijd een veiligheidsfouillering uitgevoerd. Een nieuwe ambtsinstructie omtrent de veiligheidsfouillering is op handen waarbij opsporingsambtenaren de mogelijkheid krijgen om ook bij twijfel arrestanten voorafgaand aan het transport te kunnen fouilleren.

Informatie
Tijdens het vervoer van een arrestant naar een politiebureau en/of cellencomplex kondigen de opsporingsambtenaren de komst van de arrestant meestal telefonisch aan.[12] Zij melden ook bijzonderheden ten aanzien van de gezondheid van de persoon en of sprake is van gewelddadig gedrag. De arrestantenverzorgers kunnen aan de hand van deze aankondiging maatregelen nemen voor een goede ontvangst van de arrestant. Zo heeft de IVenJ bijvoorbeeld geobserveerd dat, naar aanleiding van een telefoontje van opsporingsambtenaren, een aantal arrestantenverzorgers klaar stond om een verwarde man op zo goed mogelijke wijze te ontvangen.

2.2 Bejegening en zorg

Opsporingsambtenaren geven aan dat zij bij de aanhouding van een arrestant anticiperen op diens gedrag. De eerste insteek is iemand met respect te benaderen. Maar 'met respect valt soms weinig te halen', aldus een opsporingsambtenaar.

In de ogen van de meeste arrestanten met wie de IVenJ sprak zijn zij bij de aanhouding met de juiste attitude behandeld door de opsporingsambtenaren. De aanhouding verliep meestal rustig. In één geval is een arrestant met geweld tegen de grond gedrukt na een poging tot wegrennen voor de aanhouding. De persoon in kwestie gaf aan dit als onnodig ruw te hebben ervaren.

[11] 'Werkprocessen Arrestantentaken Locatie Sluissingel' (datum onbekend). In de wederhoorreactie geeft de politie aan dat dit ook geldt voor arrestantenverzorgers werkzaam bij arrestantencomplexen.

[12] Zie verder paragraaf 4.1.

Indien bij de aanhouding geweld is gebruikt dient dit, volgens een geïnterviewde HOvJ, te worden gemeld bij de HOvJ. De HOvJ legt het geweldgebruik vast in een geweldsrapportage, waarna de rapportage wordt beoordeeld door het diensthoofd. De HOvJ geeft aan dat daarnaast met de collega's het incident en het optreden wordt besproken.

Bij een aanhouding aan huis dient de opsporingsambtenaar aan de arrestant te vragen naar eventueel medicijngebruik. Uit de gevoerde gesprekken komt naar voren dat dit niet altijd gebeurt. De IVenJ heeft niet onderzocht of opsporingsambtenaren hierin bewust een afweging maken, of dat zij simpelweg soms vergeten te informeren naar medicijnen.

2.3 Oordeel

Het oordeel van de IVenJ op dit onderdeel is dat de politie in voldoende mate voldoet aan de eisen die aan haar worden gesteld wat betreft de aanhouding van personen. Er is aandacht voor de veiligheid van zowel de arrestant als de politie. De IVenJ signaleert wel dat er voor de opsporingsambtenaren onduidelijkheden bestaan wanneer een veiligheidsfouillering uitgevoerd mag worden. Opsporingsambtenaren handelen in deze situaties op basis van eigen ervaring en inschattingsvermogen. Met de invoering van de ambtsinstructie vervoersfouillering wordt deze onduidelijkheid hoogstwaarschijnlijk weggenomen, in de nieuwe situatie mag iedere verdachte standaard worden gefouilleerd.
In de cellencomplexen worden bijzonderheden omtrent de aanhouding zoals eventueel gewelddadig gedrag van de arrestant door de opsporingsambtenaren gecommuniceerd met de HOvJ en arrestantenverzorgers. De IVenJ constateert dat dit bijdraagt aan een goede voorbereiding voor de ontvangst van de arrestant op het cellencomplex. Het vragen naar eventueel medicijnengebruik kan beter.

3 Transport

De voertuigen waar arrestanten in worden vervoerd dienen veilig te zijn en te voldoen aan de voorschriften. Het transport dient te worden uitgevoerd door opgeleid personeel dat zorg draagt voor het op een veilige en humane wijze vervoeren van de arrestanten.

3.1 Geschiktheid voertuig en transportroute

Geschiktheid voertuig
Om arrestanten te vervoeren van en naar justitielocaties beschikt DV&O over personenbusjes of cellenbussen. De bussen van DV&O zijn uitgerust met cameratoezicht.

De politie beschikt voor het vervoer van arrestanten binnen de politie-eenheid over personenauto's en politiebussen. De bussen hebben ofwel drie compartimenten met een vluchtluik, ofwel een schot tussen de bestuurder en de achterbank. In deze bussen is geen cameratoezicht, wel zijn ze voorzien van een intercom. De stoelen hebben geen veiligheidsgordels.

In de personenauto's zit de arrestant achter de stoel van de bijrijder, en één van de opsporingsambtenaren zit achter de chauffeur. Geïnterviewde opsporingsambtenaren beschouwen de personenauto's niet altijd als veilig omdat een tussenschot ontbreekt tussen de chauffeur en de achterbank, en omdat opsporingsambtenaren over een arrestant heen moeten buigen voor het vastmaken van de veiligheidsgordel.

Transportroutes
Sinds de inwerkingtreding van de basisteams in januari 2015 zijn op sommige politiebureaus in de eenheid de ophoudkamers buiten gebruik gesteld. Daar waar dit speelt, brengt de politie arrestanten rechtstreeks over naar een cellencomplex. In het district Hart van Brabant (Tilburg) bijvoorbeeld, wordt het merendeel van de arrestanten ingesloten in het cellencomplex in Tilburg. Dit betreft veelal ook verdachten van kleinere vergrijpen, de zogenaamde *zes-uurs zaken*. Het komt ook voor dat verdachten van dergelijke vergrijpen worden ingesloten in een ophoudkamer in een teambureau.

De basisteams in district Zeeland opereren in een geografisch gebied dat wordt gekenmerkt door veel water, kanalen en bruggen. Verschillende gesprekspartners merken op dat de te overbruggen afstanden met een politievoertuig naar een cellencomplex lang kunnen zijn. In sommige gevallen kan het transport van een arrestant driekwartier tot een uur duren. Voor een geïnterviewde HOvJ op de eilanden biedt het telehoren daarbij een uitkomst. In het verleden legde de HOvJ 's nachts soms honderden kilometers per nachtdienst af voor het op locatie kunnen uitvoeren van de voorgeleiding. Sinds de ingebruikname van de televoorziening is hiervan geen sprake meer.

Het boven-arrondissementaal vervoer van justitiabelen wordt in principe uitgevoerd door DV&O. Dit betreft vooral het vervoer van politiecellencomplexen naar een Huis van Bewaring. Het kan ook gaan om vervoer van en naar een rechtbank vanuit een

justitielocatie (Huis van Bewaring (HvB) of Penitentiaire Inrichting (PI)) buiten de regio.

Het binnen-arrondissementaal vervoer van justitiabelen is een verantwoordelijkheid van de politie-eenheid. De arrestantenverzorgers bij de rechtbanken verzorgen het transport uit de PI of uit het politiecellencomplex binnen de regio van een arrestant die moet voorkomen voor de rechter-commissaris of rechter. Zij halen en brengen tevens de minderjarigen die ingesloten zitten in de JJI (Justitiële Jeugdinrichting) Den Hey-Acker te Breda.[13] Omdat het ophaalplan van DV&O niet altijd synchroon loopt met de openingstijden en (daardoor) de bezetting van de rechtbank, wordt een arrestant ook wel eerst vanuit de rechtbank naar een cellencomplex retour gebracht, in plaats van rechtstreeks naar een HvB. Dit geldt zowel voor Breda als voor Middelburg. Vanuit de rechtbank Middelburg wordt een arrestant na sluitingstijd naar het cellencomplex gebracht om daar in een ophoudruimte de komst van DV&O af te wachten. De medewerkers van beide rechtbanken geven aan dat de planning van DV&O zo efficiënt mogelijk wordt ingericht waarbij het menselijke aspect wel eens uit het oog wordt verloren. Een ingeslotene is van vroeg tot laat onderweg voor een zitting die soms maar een kwartier duurt.

Het cellencomplex in Middelburg heeft de unieke situatie dat arrestanten lopend kunnen worden overgebracht naar het aanpalende huis van bewaring, waarbij dus geen tussenkomst van DV&O nodig is.

3.2 Veiligheid en bejegening

Uit gesprekken met arrestanten blijkt dat zij zich veilig voelden tijdens het vervoer van en naar een cellencomplex of rechtbank. Zij melden bij de IVenJ geen bijzonderheden ten aanzien van de bejegening door de vervoerders.

Met het aanleggen van transport-/handboeien wordt verschillend omgegaan. Het niet boeien van de arrestant is altijd een persoonlijke afweging. Sommige geïnterviewden geven aan dat dit geen standaard procedure is, anderen melden dat een arrestant tijdens het transport altijd wordt geboeid. Indien een opsporingsambtenaar een aanhouding alleen verricht[14] wordt de arrestant altijd geboeid. De opsporingsambtenaren belast met toezicht en handhaving horeca boeien arrestanten meestal ook, rekening houdend met het eventueel onder invloed zijn van de persoon. Minderjarigen en ouderen worden doorgaans niet geboeid. Bij de aanhouding maakt de opsporingsambtenaar altijd ter plaatse een persoonlijke afweging.

Het ontbreken van een tussenschot in de personen auto van de politie is een reden voor de opsporingsambtenaren om de situatie in de auto als onveilig te beoordelen. Het feit dat men in de personenauto over de arrestant heen moet buigen om de riem vast te maken draagt bij aan dit onveilige gevoel.

Minderjarigen worden met een arrestantenbus net als volwassenen vervoerd in een compartiment achterin de bus.

[13] 'Werkprocessen Arrestantentaken Locatie Sluissingel' (datum onbekend).

[14] Een voorbeeld van een situatie waarbij een opsporingsambtenaar een persoon alleen aanhoudt, is tijdens een eenmanssurveillance met de motor.

3.3 Oordeel

De IVenJ is van oordeel dat de bejegening van een arrestant tijdens het transport binnen de eenheid Zeeland-West-Brabant over het algemeen goed is. De IVenJ constateert wel dat de veiligheid (van het personeel) tijdens het vervoer in het geding kan zijn bij het vervoer van agressieve arrestanten door het gebrek aan een afscheidingswand.

De vervoersplanning van DV&O is erg strak georganiseerd. Daardoor sluiten vervoersbewegingen van en naar rechtbanken niet altijd even goed op elkaar aan met als consequentie dat ingeslotenen bij de rechtbank soms urenlang moeten wachten op hun transport naar een HvB of PI. Bij sluiting van de rechtbank aan het eind van de middag moeten ingeslotenen dan eerst overgebracht worden naar het cellencomplex om vervolgens daar later of de volgende dag alsnog door DV&O te worden opgehaald.

Lange reistijden van de HOvJ tussen de verschillende politiebureaus en cellencomplexen worden voor een deel voorkomen door het adequaat gebruik maken van telecomvoorzieningen. De IVenJ voorziet door eventuele sluiting van politiebureaus dat de vervoersbewegingen met arrestanten en de daaraan gekoppelde reistijden in de toekomst kunnen toenemen. Dit kan risico’s met zich meebrengen ten aanzien van de fysieke en mentale gesteldheid van de arrestanten.

Aanbevelingen

- Zorg voor veilig vervoer van zowel ingeslotenen als politie.
- Bezie hoe lange wachttijden en extra vervoersbewegingen van ingeslotenen voorkomen kunnen worden.

4 Insluiting

Ingeslotenen op een politiebureau worden vaak verdacht van het plegen van een strafbaar feit. Daarnaast kunnen mensen ook om andere redenen worden ingesloten. Bijvoorbeeld voor het uitzitten van een vervangende hechtenis of in het kader van de hulpverlening of ter vaststelling van de identiteit. Alle ingeslotenen ondergaan bij de insluiting op het bureau dezelfde processtappen. Zij worden direct bij binnenkomst gefouilleerd. Meegebrachte spullen worden gecontroleerd, ingenomen, opgeslagen en/of inbeslaggenomen wanneer het verboden goederen betreft. Tevens wordt de identiteit van de betreffende persoon vastgesteld en worden zijn of haar gegevens verwerkt in het Bedrijfsprocessenregistratiesysteem Basisvoorziening Handhaving (BVH). Betrokkene wordt vervolgens naar een ophoudruimte gebracht. Deze ruimte beschikt niet over een slaapgelegenheid.
De arrestant wordt zo spoedig mogelijk aan de HOvJ voorgeleid. Vanaf het moment van voorgeleiding gaat de zes-uurs termijn in voor ophoud voor onderzoek. Dit onderzoek kan bestaan uit verhoren. Als de arrestant wordt voorgeleid aan de HOvJ en in verzekering wordt gesteld, wordt hij overgebracht naar een reguliere politiecel. Die cel is geschikt voor dag- en nachtverblijf. Omdat de situatie zich kenmerkt door een grote mate van onzekerheid voor de betrokkenen is het belangrijk dat zij aan het begin van hun insluiting goed en op een begrijpelijke manier worden geïnformeerd over wat er staat te gebeuren, wat hun rechten zijn en hoe alles reilt en zeilt op een politiebureau.[15]

4.1 Fouillering en persoonlijke eigendommen

Overdracht
Geïnterviewde arrestantenverzorgers geven aan dat opsporingsambtenaren de komst van een arrestant meestal vooraf telefonisch melden, en daarbij ook aangeven wanneer een persoon bijvoorbeeld (GHB-)verslaafd is of agressief gedrag vertoont. Op die manier wordt de arrestantenzorg in de gelegenheid gesteld maatregelen te nemen om de arrestant goed te kunnen ontvangen. Bijvoorbeeld door een arts in te roepen en/of met meerdere arrestantenverzorgers klaar te staan. Het arrestatieteam (AT) en eventueel het team Vaardigheden Aanhouden in Groepsverband (VAG)[16] kunnen in voorkomende gevallen ook assistentie verlenen.

Het komt voor dat opsporingsambtenaren in de hectiek of door gewelddadig gedrag van de arrestant geen mogelijkheid hebben om te bellen. Arrestantenverzorgers geven aan dat dit vervelend is maar als wordt uitgelegd waarom het niet mogelijk was om te bellen, dan is hiervoor begrip.

Bij het aanleveren van een arrestant die is aangehouden voor een relatief klein en veelvoorkomend delict, seinen de opsporingsbeambten ook het Districtelijk Afwerk

[15] De expertgroep arrestenzorg van de Nationale Politie heeft een concept Landelijk Reglement Arrestantenzorg op 14 oktober 2014 samengesteld. Dit document zal na accordering door de leiding van de Nationale Politie voor alle eenheden geldende regels met betrekking tot de arrestantenzorg bevatten. Door dit landelijk reglement worden de binnen de verschillende eenheden nog geldende oude en van elkaar afwijkende reglementen vervangen.
[16] VAG-teams zijn samengesteld uit agenten uit de Basispolitiezorg (BPZ) die speciaal zijn opgeleid om gevaarlijke aanhoudingen te verrichten.

Punt (DAP) in.[17] Het DAP kan dan snel aan de slag met de inhoudelijke behandeling van de zaak.

Insluitingsfouillering
Aangekomen in een cellencomplex wordt de arrestant naar de fouilleringsruimte gebracht. Daar voeren de arrestantenverzorgers de insluitingsfouillering uit. In het cellencomplex Middelburg moet een arrestant ook piepvrij door een detectiepoortje om te testen of hij geen metaal bij zich heeft. De cellencomplexen in Breda en Tilburg beschikken niet over een detectiepoortje. De aanwezigheid van de opsporingsambtenaar die de aanhouding heeft verricht (verbalisant) bij de insluitingsfouillering kan volgens arrestantenverzorgers onnodig boze reacties opwekken bij de arrestant. De overdracht van de arrestant door de opsporingsambtenaren aan de arrestantenzorg heeft dan ook vaak een de-escalerende werking. Soms is de aanwezigheid van de verbalisant bij een fouillering juist wel gewenst. Daarvan is bijvoorbeeld sprake wanneer een arrestant gevaarlijk is, of 's nachts, wanneer slechts maximaal twee arrestantenverzorgers aanwezig kunnen zijn bij de fouillering. Uit de gesprekken blijkt dat het contact tussen 'blauw' en de arrestantenzorg goed is.

Op de rechtbank in Middelburg gaan de arrestantenverzorgers ervan uit dat ingeslotenen vanuit een Huis van Bewaring niets bij zich dragen, omdat zij daar goed zouden worden gefouilleerd. Die ingeslotenen moeten op de rechtbank alleen door het detectiepoortje.

Op de wijkbureaus die de IVenJ heeft bezocht verzorgen de opsporingsambtenaren de insluitingsfouillering in de ophoudkamer van de arrestant.

Een vrouwelijke arrestant wordt in principe gefouilleerd door een vrouw. Indien geen vrouwelijke arrestantenverzorger dienst heeft, wordt een vrouwelijke opsporingsambtenaar gevraagd de fouillering uit te voeren.

In de fouilleringsruimte van cellencomplex Breda zijn op de wand twee tekeningen van een hand afgebeeld. De arrestant kan daar zijn handen overheen plaatsen en wijdbeens gaan staan. Deze locatie heeft voor een optimale inrichting van de ruimte advies ingewonnen bij een IBT-trainer. De ruimte is zo ingericht dat goed zicht is op de arrestant en zijn bewegingen.

Uit gesprekken met arrestantenverzorgers blijkt dat de veiligheidsfouilleringen op straat niet altijd zorgvuldig worden uitgevoerd. Op het cellencomplex treft de arrestantenzorg soms nog scherpe of gevaarlijke voorwerpen aan. Als in cellencomplex in Breda of Tilburg blijkt dat de fouillering op straat niet goed is uitgevoerd, maakt de medewerker daarvan een mutatie in een logboek.

In de cellencomplexen in Tilburg en Breda maakt de politie in de fouilleringsruimte gebruik van de 'smartwater'-lamp.[18] Deze lamp straalt een ultraviolet licht uit waarmee onzichtbare forensische sporen kunnen worden ontdekt zodat inbrekers of dieven kunnen worden gelinkt aan de diefstal lang nadat die heeft plaatsgevonden.

[17] Het Districtelijk Afwerk Punt (DAP) handelt binnen de politie-eenheid Zeeland-West-Brabant alle kleine veelvoorkomende criminaliteitszaken af, behalve verkeerszaken.

[18] SmartWater is een vloeistof die een onzichtbaar forensisch spoor achterlaat en dat wordt toegepast op persoonlijke, commerciële en industriële voorwerpen van waarde om diefstal tegen te gaan en om daders te identificeren.

Visitatie of schouw aan het lichaam komt volgens arrestantenverzorgers niet tot nauwelijks voor. Als het voorkomt, dan is dat met toestemming van de HOvJ.

Persoonlijke eigendommen
Op alle door de IVenJ bezochte locaties worden de eigendommen die tijdens de veiligheids- en insluitingfouillering zijn aangetroffen met de arrestant geïnventariseerd en op een insluitingformulier gezet waarna het formulier door arrestant en medewerker wordt ondertekend. Persoonlijke eigendommen gaan in een transparante en afsluitbare fouilleringszak waarop de gegevens van de betrokkene staan vermeld. De arrestant tekent voor de inhoud van de zak. De arrestantenverzorger die paneeldienst heeft muteert de gegevens in BVH. In het cellencomplex Middelburg wordt geld vanaf 50 euro apart in een waardezak gestopt en in een kluis opgeborgen. Ook daarvoor tekent de ingeslotene. Als opsporingsambtenaren het geld tellen, en niet de arrestantenverzorger, vermeldt de arrestantenverzorger dit. Een geïnterviewde medewerker in cellencomplex Middelburg geeft tevens aan dat indien de recherche later, ten behoeve van het onderzoek, iets uit de fouilleringszak haalt, de arrestantenzorg dit ook noteert.

Arrestanten worden voor de keuze gesteld hun veters uit de schoenen te halen of slippers te dragen. De slippers krijgen ze dan uitgereikt. Een bril mag men ophouden. De reden hierachter is dat ingeslotenen in staat moeten zijn om het proces-verbaal te kunnen lezen evenals (indien dit op de locatie wordt verstrekt) de leesmap. Sieraden moeten af, tenzij dat niet mogelijk is (bijvoorbeeld erg strak zittende ringen). Kleine voorwerpen die de arrestant niet mag meenemen in de cel, zoals koordjes, worden in cellencomplex Breda opgeborgen in een papieren zakje.

4.2 Registratie en identiteitsvaststelling

Om de identiteit van de arrestant vast te stellen en te registeren wordt de Progis-zuil gebruikt. Op alle door de IVenJ bezochte locaties is het vaststellen van de identiteit een taak van opsporingsambtenaren. In het cellencomplex Middelburg geven geïnterviewden aan dat arrestantenverzorgers soms assisteren bij het afnemen van vingerafdrukken. Progis is volgens meerdere gesprekspartners niet gebruiksvriendelijk. Het systeem is storingsgevoelig en er zijn vaak problemen met het inloggen. Als Progis niet werkt vermeldt de verbalisant dit in het proces-verbaal. Gegevens over de identiteit blijven als gevolg daarvan achterwege. Het bevreemdt de opsporingsambtenaren dat zij, in tegenstelling tot arrestantenverzorgers, voor de het afnemen van vinger- en handpalmafdrukken (de dactyloscopie) louter een minimale instructie hebben gekregen. Ook arrestantenverzorgers spreken hierover hun verwondering uit. Regelmatig worden vingerafdrukken afgekeurd omdat ze niet voldoen aan de eisen. Volgens arrestantenverzorgers is dit te wijten aan de summiere opleiding die de opsporingsambtenaren hebben ontvangen.

De opsporingsambtenaar registreert de persoonlijke gegevens van de arrestant en de bevindingen ten aanzien van de aanhouding in de arrestantenmodule van BVH en draagt de zaak dan ter inhoudelijke behandeling over aan het DAP. De opsporingsambtenaren zijn te spreken over de taakverdeling tussen henzelf en het DAP. Zij geven aan dat de bij de afhandeling van een aanhouding te nemen stappen steeds gespecialiseerder worden. Met de bemoeienis van het DAP kan de opsporingsambtenaar sneller weer de straat op. Het DAP bewaakt ook de termijnen van insluiting.

Geïnterviewde arrestantenverzorgers van het cellencomplex in Tilburg zijn over het algemeen niet tevreden over de wijze waarop opsporingsambtenaren informatie vastleggen in BVH. Volgens hen is de informatie te beperkt om zich op basis daarvan een goed beeld van een arrestant te kunnen vormen. Zij moeten dan ook, naar eigen zeggen, vaak nog informatie inwinnen bij de verbalisant, bijvoorbeeld over de aanleiding van de aanhouding.

De arrestantenverzorgers dienen alle handelingen die zij uitvoeren ten aanzien van de arrestant in BVH te muteren, zoals ook de fouillering. De arrestantenverzorgers vragen daarnaast bij de arrestant naar medicijngebruik en leggen dit vast in BVH. Ook de verplaatsing van een ingeslotene van een cel naar een verhoorkamer dient te worden gemuteerd in het arrestantenbord in BVH. Tijdens een bezoek van de IVenJ aan het cellencomplex in Breda bleek een ingeslotene zonder medeweten van de medewerker paneel uit de cel te zijn gehaald door de recherche. De verplaatsing was niet geregistreerd in BVH.[19]

Op de rechtbanken in Breda en Middelburg werken de arrestantenverzorgers in BVH. Zij gebruiken daarnaast ook nog diverse andere, unieke, systemen voor registratie en planning. Deze systemen zijn niet gekoppeld aan BVH. Arrestantenverzorgers op de rechtbank in Breda gebruiken een eigen 'logboek' als voornaamste administratiesysteem. In dit logboek melden zij bijzonderheden en incidenten.

De rechtbanken ontvangen dagelijks arrestantenlijsten met de gegevens van ingeslotenen die uit een PI komen en door DV&O worden gebracht. Deze lijsten kunnen op het laatste moment nog veranderen. Soms wekt (het ontbreken van) bepaalde informatie over een ingeslotene vragen op bij de arrestantenverzorger of de groepschef. Illustratief is de volgende waarneming door de IVenJ. Tijdens een bezoek kreeg zij inzage in een arrestantenlijst. Op de lijst stond bij een - nog te arriveren - ingeslotene vermeld dat deze persoon verblijft in een instelling die somatische zorg verleent. Nadere informatie over de fysieke toestand van de persoon ontbrak. De groepschef gaf daarop bij de IVenJ aan dat deze persoon haar aandacht had. Meer informatie over de medische toestand van deze persoon achtte zij essentieel om goed voorbereid te zijn op diens komst. Volgens deze groepschef is de informatie met betrekking tot de mentale of fysieke gesteldheid van een te arriveren ingeslotene vaak summier. Aan de andere kant bestaan er volgens haar grote verschillen tussen de collega's in het nemen van de verantwoordelijkheid om meer informatie in te winnen over een nog te arriveren ingeslotene.

Vreemdelingenpolitie
De vreemdelingenpolitie dient binnen een termijn van zes uur de identiteit en verblijfsstatus van een persoon te achterhalen. De vreemdelingenpolitie informeert in deze zes uur bijvoorbeeld bij de ambassade en bij de IND of de persoon daar, wellicht onder een alias, bekend is. Als de identiteit van de persoon binnen zes uur niet is achterhaald, dan is verlenging van de insluiting mogelijk.

4.3 Voorgeleiding en rechtmatigheid

Na de aanhouding is de opsporingsambtenaar verplicht ervoor te zorgen dat de verdachte zo snel mogelijk wordt voorgeleid aan de HOvJ. Voor het district Zeeland

[19] In arrestantencomplex Breda wordt een magneetbord met een plattegrond van de verhoorruimtes gebruikt voor de logistieke planning. Indien een verhoorruimte bezet is wordt daar een magneet op geschoven. Dit magneetbord zegt verder niets over de verplaatsing van een ingeslotene.

geldt dat in verband met het bijzondere geografische gebied de HOvJ relatief veel tijd doorbrengt op de weg. In het verleden zorgden de lange reisafstanden ervoor dat de HOvJ in Zeeland continu onderweg was. Tegenwoordig biedt, zoals eerder genoemd, de televoorziening een uitkomst. Televoorgeleiden is ook mogelijk vanuit de cellencomplexen.

De voorgeleiding gebeurt in de cellencomplexen doorgaans op cel. In verband met de privacy van de arrestant merkt een geïnterviewde HOvJ op dat de mogelijkheid zou moeten worden gecreëerd om de voorgeleiding in een aparte ruimte te laten plaatsvinden. Voor vertaling kan de hulp worden ingeroepen van een tolk door middel van de tolkentelefoon.

De HOvJ dient de arrestant te informeren over zijn/haar rechten. De HOvJ geeft de arrestant de cautie en wijst de persoon op het recht op rechtsbijstand. Uit de gesprekken met ingeslotenen blijkt dat zij niet altijd op de hoogte zijn van de termijnen en processen. Het is onduidelijk of zij hierover wel (kort) zijn geïnformeerd en zij dit zijn vergeten, of dat de HOvJ de informatie niet (duidelijk genoeg) heeft meegedeeld. Een geïnterviewde HOvJ spreekt de wens uit de voorgeleiding later te kunnen doen zodat de situatie even kan bezinken bij de arrestant. Betrokkene realiseert zich dan beter waarom hij is ingesloten en de emotie is wat gedaald. De kans dat de informatie de arrestant dan echt bereikt wordt daarmee vergroot.

Voor ingeslotenen bestaat een folder met de juridische regels en procedures. In de praktijk blijkt dat de folder niet altijd voorhanden is. De informatie kan wel worden uitgeprint. Volgens verschillende medewerkers zijn de regels ook in vreemde talen digitaal beschikbaar.

De HOvJ bepaalt bij de voorgeleiding of de aanhouding rechtmatig is en of de insluiting noodzakelijk is. De IVenJ twijfelt of deze toets in alle gevallen met voldoende zorg plaatsvindt. Aanleiding voor de twijfel is de volgende casus. De IVenJ heeft tijdens een bezoek aan het cellencomplex in Tilburg een minderjarige ingeslotene gesproken die wegens het stelen van snoep in een supermarkt was aangehouden. De jongen had al een aantal uren in een reguliere politiecel gezeten zonder dat hij was gehoord. Het is de IVenJ niet duidelijk of hier sprake was van onachtzaamheid van de recherche en/of HOvJ of dat dit een bewuste zet was van de politie.[20] Het complex in Tilburg heeft niet de beschikking over ophoudkamers of een kindvriendelijke cel. Volgens een jeugd-coördinator wordt ernaar gestreefd in de toekomst speciale ruimtes voor minderjarigen in te richten.

Het in vreemdelingenbewaring stellen van de vreemdeling is een taak van de HOvJ. De HOvJ dient hiertoe een opleiding te volgen. Het contact met de HOvJ is volgens een geïnterviewde medewerker van de vreemdelingenpolitie goed.

Vreemdelingenpolitie
Als een vreemdeling niet wordt verdacht van het plegen van een strafbaar feit maar als wel sprake is van onrechtmatig verblijf, dan zoekt de vreemdelingenpolitie binnen de termijn van zes uur uit of de persoon uitzetbaar is. De vreemdelingenpolitie vraagt altijd bij de IND naar de laatste stand van zaken in het dossier van de betrokkene. Het is mogelijk dat een vreemdeling een eerdere aanvraag heeft gedaan in een ander EU land. De vreemdeling dient dan terug te

[20] Wellicht was sprake van de zogenaamde 'subject-aanpak' (zoals beschreven door een geïnterviewde arrestantenverzorger in Tilburg): het bewust in een cel plaatsen van een minderjarige met als doel een afschrikwekkend effect.

keren naar het betreffende land (zogenaamde Dublin claim). Aan de vreemdeling die verblijfsrecht heeft in een ander land en aan wie al eerder is gesommeerd te vertrekken, kan een terugkeerbesluit worden opgelegd. Als de vreemdeling geen ander verblijfsrecht heeft in de EU wordt de persoon in vreemdelingenbewaring gesteld. Het komt ook voor dat een vreemdeling niet uitzetbaar is. Vaak wordt de persoon dan weer op vrije voeten gesteld. Dit gebeurt bijvoorbeeld als de regering van een land niet mee werkt aan een terugkeervisum.

4.4 Bejegening

De IVenJ verwacht dat de omgang met ingeslotenen respectvol en met een zekere mate van begrip voor ieders persoonlijke situatie plaatsvindt. De ingeslotenen met wie de IVenJ sprak zijn tevreden over de wijze waarop ze zijn ontvangen door arrestantenverzorgers. Zij werden naar eigen zeggen rustig en vriendelijk door hen ontvangen en te woord gestaan. Ingeslotenen spraken zich naar de IVenJ toe ook niet negatief uit over de bejegening op het bureau door opsporingsambtenaren.

4.5 Informatie huisregels en rechten

Iemand die van zijn vrijheid wordt beroofd en wordt ingesloten, heeft het recht geïnformeerd te worden over de regels die op het bureau (of de plek van insluiting) gelden en over zijn/haar rechtspositie.[21]

Op geen enkele door de IVenJ bezochte locatie in de eenheid worden huisregels op papier uitgereikt. Het cellencomplex Tilburg heeft er naar eigen zeggen bewust voor gekozen de huisregels niet meer actief uit te delen of in de leesmap te voegen omdat ze in het verleden vaak werden vernield. Uit de gesprekken op de rechtbanken blijkt dat medewerkers het verstrekken van huisregels niet nodig achten omdat de ingeslotenen meestal bekenden zijn van de arrestantenzorg. Huisregels worden op de locaties bovendien vaak niet actief mondeling uitgedragen. In de cellencomplexen hangen de huisregels, of een beknopte omschrijving van het dagprogramma, op het luikje van de celdeuren. In de rechtbanken hangen geen huisregels op de binnenkant van de luikjes.[22]

Een geïnterviewde minderjarige ingeslotene in het cellencomplex Tilburg heeft de huisregels gelezen aan de binnenkant van het luikje van zijn celdeur en vindt ze duidelijk. Een ingeslotene in cellencomplex Middelburg geeft te kennen dat hij geen uitleg heeft ontvangen over de huisregels maar dat hij het dagprogramma wel heeft gezien.

Volgens een arrestantenverzorger in het cellencomplex in Tilburg zijn onlangs alle medewerkers van de arrestantencomplexen Breda en Tilburg per e-mail geattendeerd op de mogelijkheid de huisregels in andere talen uit te printen via de computer. Deze mail is niet door iedereen gelezen en wordt dan ook niet overal

[21] EU richtlijn nr. 2012/13/EU betreffende het recht op informatie in strafprocedures (PbEUL142)

[22] Het is opmerkelijk dat in het Naslagwerk Team Arrestantentaken van de voormalige politieregio Midden-West Brabant meldt: ‘Aan iedere arrestant die wordt ingesloten geeft men aan waar deze het huishoudelijk reglement kan vinden. Dit reglement bevindt zich aan de binnenzijde van de omslag van de leesmap. Indien nodig moet het reglement ook in een andere taal verstrekt worden.’ Op de rechtbank wordt geen leesmap verstrekt.

toegepast, aldus de geïnterviewde medewerker. Voor wat betreft het informeren van ingeslotenen die niet Nederlands spreken of verstaan vertelde een HOvJ dat zij tijdens de voorgeleiding, die meestal in de cel plaatsvindt, zoveel mogelijk van de tolk gebruik maakt zodra deze aan de telefoon is. Aan de arrestant kan dan nog het een en ander worden uitgelegd over de voorzieningen in de cel, zoals het gebruik van de intercom of het toilet.

4.6 Toegang tot advocaat

Verdachten hebben het recht om voorafgaand aan het politieverhoor een raadsman te raadplegen. Minderjarigen hebben daarnaast het recht op bijstand van een raadsman of een andere vertrouwenspersoon tijdens het verhoor. Een geïnterviewde HOvJ geeft aan dat een arrestant bij de voorgeleiding op het recht op rechtsbijstand wordt gewezen.

De IVenJ sprak met een advocaat over zijn ervaring ten aanzien van de toegang tot rechtsbijstand. Volgens deze advocaat lijken ingeslotenen te worden ontmoedigd om rechtsbijstand in te schakelen. Een argument dat de politie daarbij zou kunnen gebruiken is dat het langer duurt voordat een ingeslotene op vrije voeten kan worden gesteld en/of dat een (voorkeurs)advocaat geld kost. Dat laatste argument wordt volgens de advocaat echter onterecht gebruikt. Bijna alle advocaten staan ingeschreven bij de Raad voor de Rechtsbijstand en dat betekent dat deze advocaten veelal gratis bijstand kunnen geven omdat hun bijstand wordt gesubsidieerd.

Uit gesprekken met arrestanten zelf blijkt dat zij tijdig een advocaat hebben kunnen spreken.

In de praktijk mag een advocaat vaak zijn telefoon niet het cellencomplex mee naar binnen nemen. Advocaten geven bij de IVenJ aan dit als een probleem te ervaren wanneer zij piketdienst hebben.[23] Advocaten dienen een piketmelding namelijk binnen 20 minuten te beantwoorden, anders wordt de opdracht aangeboden aan een volgende advocaat die piketdienst heeft. Een advocaat is voor een bezoek aan een cliënt in een cellencomplex vaak meer tijd kwijt dan 20 minuten.

De rechtbanken hanteren verschillende regels ten aanzien van het bezoek van advocaten. Op de rechtbank Middelburg krijgt een advocaat, indien de tijd het toelaat, altijd toestemming zijn cliënt te bezoeken, ongeacht of er in een zaak wel of geen nieuwe documenten zijn ingebracht. Op de rechtbank in Breda mag een advocaat alleen met zijn cliënt spreken als sprake is van nieuwe stukken. Een geïnterviewde advocaat merkt op dat, hoewel arrestantenverzorgers hun best doen, het soms net lijkt alsof hij om een gunst moet vragen om met zijn cliënt te spreken. Daarnaast ervaren de advocaten het als lastig dat de toegang tot cliënten vaak beperkt is omdat ze zich moeten houden aan bezoektijden, waaronder een uur geen toegang tijdens lunchtijd in het cellencomplex Breda.

Advocaten zien hun cliënten op de rechtbank in de ophoudkamer, bij gebrek aan aparte advocatenruimtes. In het cellencomplex in Breda zijn volgens een geïnterviewde HOvJ het aantal advocatenruimtes te beperkt en is uitbreiding gewenst. De geïnterviewde advocaat bevestigt dit beeld. Door een gebrek aan ruimtes in Breda moet hij vaak lang wachten.

[23] Er bestaat een landelijke piketregeling voor het inschakelen van advocaten.

4.7 Informeren thuisfront en overigen

Van de insluiting op een politiebureau mag een arrestant in principe, tenzij het opsporingsbelang zich daartegen verzet, het thuisfront in kennis stellen.

Op alle door de IVenJ bezochte locaties geven gesprekspartners aan dat als een arrestant vraagt om het thuisfront te bellen, dit moet worden afgestemd met het behandelende opsporingsteam/ het DAP. De mogelijkheid om te mogen bellen wordt door de arrestantenverzorgers niet pro-actief aan een volwassen arrestant kenbaar gemaakt. Ook vreemdelingen mogen niet zonder meer bellen. Of zij wel of geen verdachte zijn in een zaak maakt daarbij niet uit. Volgens een geïnterviewde advocaat is het informeren van het thuisfront in principe niet mogelijk, tenzij sprake is van ‘schrijnende gevallen’. Veelal wordt de advocaat verzocht om contact te leggen.Bij de aanhouding van een minderjarige wordt wel altijd contact opgenomen met de ouders of het ouderlijk gezag, meestal door de opsporingsbeambten of de HOvJ en soms door de arrestantenverzorgers.

Een geïnterviewde opsporingsambtenaar geeft aan dat het bij een volwassen arrestant afhankelijk is van de houding van de persoon of hij toestemming verleent voor het bellen. Deze respondent geeft tevens aan dat hij onlangs van zijn leidinggevende instructies heeft ontvangen om altijd in BVH te vermelden of de arrestant in de gelegenheid is gesteld naar huis te bellen. Het is de IVenJ niet bekend of alle opsporingsambtenaren een soortgelijke instructie hebben ontvangen.

4.8 Oordeel

De IVenJ constateert dat de insluiting van een arrestant in beperkte mate voldoet. De insluitingsfouillering verloopt over het algemeen goed maar de identificatie van de arrestant is soms stroef omdat het progris-systeem niet gebruikersvriendelijk is en regelmatig stoort. Het vastleggen van de bevindingen in BVH door de opsporingsambtenaren laat in sommige gevallen te wensen over. Ook het muteren van handelingen door arrestantenverzorgers in BVH kan beter. De voorgeleidingen in de twee cellencomplexen en de politiebureaus worden uitgevoerd conform de richtlijnen. De voorgeleidingen gebeuren in Zeeland ook vaak via een telecomverbinding hetgeen lange reistijden van de HOvJ voorkomt. Het informeren van arrestanten over hun rechten en plichten gebeurt voornamelijk mondeling. Op geen enkele door de IVenJ bezochte locatie in de eenheid worden huisregels op papier uitgereikt. In de cellencomplexen Breda en Tilburg zijn summiere huisregels geplakt achter het luikje van de celdeuren. De IVenJ constateert dat arrestanten niet voldoende op de hoogte zijn van hun rechten en plichten. Ook zijn er aandachtspunten ten aanzien van toegang tot de advocatuur en ten aanzien vanhet informeren van het thuisfront. De IVenJ is positief over de professionele en respectvolle wijze waarop arrestanten worden bejegend tijdens hun insluiting.

Aanbevelingen

- Zorg er voor dat alle werkzaamheden en bijzonderheden ten aanzien van arrestanten door opsporingsambtenaren en arrestantenverzorgers goed digitaal vastgelegd worden.

- Informeer arrestanten proactief bij binnenkomst over de regels, rechten en procedures, waaronder het recht om het thuisfront te informeren.

5 Verblijf

In dit hoofdstuk beschrijft de IVenJ onderwerpen die in meer algemene zin van toepassing zijn op het verblijf in een politiebureau, een cellencomplex of een andere ophoudlocatie. Het betreft dan zaken als de uitrusting van de verblijfsruimtes, het aldaar gevoerde dagprogramma, de verzorging, de veiligheid en de manier waarop een ingeslotene bejegend wordt. Deze onderwerpen zijn belangrijk in de beoordeling van de onderzoeksvraag hoe de nationale politie zorg draagt voor het waarborgen van de rechtspositie, de veiligheid en de humane bejegening van onder haar verantwoordelijkheid ingesloten personen. De IVenJ belicht in dit hoofdstuk ook de toegang tot medische zorg.

5.1 Bejegening en bijzondere groepen

Uit gesprekken met verschillende ingeslotenen maakt de IVenJ op dat zij tevreden zijn over de behandeling door de arrestantenverzorgers en hen ervaren als vriendelijk. De IVenJ ziet ook dat de geïnterviewde arrestantenverzorgers staan voor een serieuze uitoefening van hun vak. Illustratief voor de mentaliteit van de geïnterviewde arrestantenverzorgers is een opmerking van een medewerker bij de rechtbank Breda: 'wij zijn er niet voor de straf maar voor de verzorging'. Meerdere arrestantenverzorgers geven aan dat indien zij arrestanten met de juiste attitude tegemoet treden, zij ook respect terug ontvangen. Deze wederkerigheid heeft soms effect op het regime, bijvoorbeeld op de mogelijkheid iets langer te luchten.

Ten aanzien van het verblijf van ingeslotenen op de rechtbank Breda merkt de commissie van toezicht arrestantenzorg (CTA) het volgende op in haar Jaarverslag 2012 Midden- en West-Brabant.

'De CvTP heeft er grote moeite mee dat voor arrestanten die lang op cel moeten wachten voordat hun zaak bij de rechter dient (soms een hele werkdag!), geen voorzieningen zijn getroffen. Het is natuurlijk zo dat er zoveel partijen in het spel zijn (DV&O, rechtbank, OM, politie enz.), dat niet makkelijk een verantwoordelijke is aan te wijzen. Maar soms gaat het om niets anders dan wat extra aandacht of 'professionele creativiteit' …'.

Aan de hand van de eigen bevindingen constateert de IVenJ dat de huidige situatie op de rechtbanken niet anders is dan de door de CTA beschreven situatie uit 2012. Geïnterviewde medewerkers van beide rechtbanken spreken hun zorgen uit over het langdurige verblijf van arrestanten in een ophoudruimte. Een geïnterviewde advocaat noemt de situatie op de rechtbank 'mensonterend'. Ingeslotenen worden, zoals in hoofdstuk 3 gemeld, al vroeg in de ochtend gebracht en moeten na de behandeling van hun zaak soms uren wachten voordat zij worden opgehaald door DV&O, ook al betreft het een afspraak van een kwartier bij de rechter-commissaris.

In de cellencomplexen is de wijze waarop ingeslotenen door het personeel worden benaderd een eenpersoonsbenadering[24] waarbij in de praktijk de communicatie door

[24] Voor wat betreft de eenpersoonsbenadering geldt dat als een vrouwelijke arrestantenverzorger een mannelijke arrestant verzorgt, daar wel een collega bij is. Ook als een mannelijke collega een vrouwelijke arrestant verzorgt, is dat met een collega.

het luikje in de deur plaatsvindt. De overweging voor deze benadering is meer veiligheid voor de arrestantenverzorgers. Een arrestantenverzorger van het cellencomplex Middelburg nuanceert dit beeld door op te merken dat zij in haar avonddienst, als de tijd het toelaat, wel een praatje maakt met de ingeslotenen. Zij doet dit dan zoveel mogelijk met de deur open.

De eenheid Zeeland-West-Brabant gebruikt ten aanzien van de omgang met kwetsbare groepen ingeslotenen, zoals minderjarigen, vreemdelingen en verslaafden, de instructies zoals vermeld op PolitieKennisNet[25]. Verder zijn in de handboeken van de cellencomplexen Tilburg en Breda enkele zeer korte instructies opgenomen voor de omgang met bijzondere groepen, zoals het feit dat een arts bij een depressieve arrestant beoordeelt of deze kan worden ingesloten in een observatie-, claustrofobie-, of een reguliere cel. Ten aanzien van de omgang met bijzondere groepen ingeslotenen in de voormalige politieregio Zeeland heeft de IVenJ geen documenten ontvangen, waardoor het niet mogelijk is werkinstructies te beschrijven.

Uit de interviews blijkt dat arrestantenverzorgers in de praktijk in de bejegening geen onderscheid maken tussen vreemdelingen en overige ingeslotenen. Terwijl ingeslotenen in het kader van de Vreemdelingenwet geen enkele beperking te hoeven ondervinden anders dan uit veiligheidsoverwegingen.[26]

Minderjarigen
De meeste arrestantenverzorgers geven aan dat de bejegening van minderjarigen in principe hetzelfde is als de andere ingeslotenen. In alle cellencomplexen verloopt de communicatie via het luikje, ook als het een minderjarige betreft. Alleen medewerkers van cellencomplex Middelburg geven aan dat op hun locatie minderjarigen iets vaker mogen bellen en dat voor minderjarigen sneller een afspraak wordt geregeld. Een geïnterviewde advocaat merkt op dat arrestantenverzorgers vaak niet op de hoogte zijn van het bestaan van aanvullende regels voor minderjarigen die de politie heeft opgesteld naar aanleiding van een kritisch rapport van Defence for Children.[27] Zie hieronder het overzicht van de 14 maatregelen.

Kindgerichte maatregelen politie

1. Er komt een betere registratie en publicatie van de cijfers over het aantal minderjarigen in politiecellen, verblijfsduur, geslacht en delict.
2. De klachten van minderjarigen wordt gebundeld en beschikbaar gesteld.
3. Er wordt tijdens iedere dienst een aparte arrestantenverzorger aangewezen die speciale aandacht en verantwoordelijkheid heeft voor minderjarige arrestanten.
4. In de bejegening van minderjarigen wordt rekening gehouden met hun leeftijd.
5. Minderjarige arrestanten verblijven niet samen met meerderjarigen/volwassenen in dezelfde cel en worden niet tegelijkertijd gelucht.
6. Per kindgerichte cel mag slechts één minderjarige arrestant worden ingesloten.
7. Een arts wordt actief geïnformeerd als een minderjarige met gedragscomplicaties in verzekering wordt gesteld en/of de nacht in een politiecel moet doorbrengen.
8. Er is jeugdlectuur beschikbaar voor de minderjarige in de politiecel.
9. Ouders mogen studiemateriaal voor de minderjarige in de politiecel meebrengen.
10. Ouders wordt verteld dat zij dezelfde rechten hebben als een advocaat, dus recht op bezoek en

[25] PolitieKennisNet is een portaal van de politie, toegankelijk voor alle politiemedewerkers, om gevalideerde kennis te delen.
[26] Punt 5.2.1 Huishoudelijk Reglement (2012) p 15
[27] Defence for Children, *Een 'paar nachtjes' in de cel* (DCI, Leiden 2011).

telefonisch contact.
11. De bezoekruimte biedt gelegenheid tot fysiek contact, zonder bijvoorbeeld een glaswand tussen ouder en minderjarige, tenzij de omstandigheden zich daartegen verzetten.
12. De minderjarige krijgt de huisregels van het politiebureau in begrijpelijke taal.
13. Een minderjarige wordt tijdens transport niet in dezelfde ruimte vervoerd als volwassenen.
14. Het transport van minderjarigen wordt zodanig georganiseerd dat de wachttijd wordt beperkt tot een minimum en het transport vlot verloopt.

Op de rechtbank Breda worden jeugdigen die voor een civiele zaak komen in een jeugdkamer in het cellencomplex geplaatst. Deze minderjarigen komen door dezelfde ingang binnen als arrestanten. Het team arrestantenzorg op de rechtbank is van mening dat de kamer eigenlijk niet in het cellencomplex van de rechtbank zou moeten zijn gehuisvest, omdat het om civiele zaken gaat.

Overige bijzondere groepen ingeslotenen
Voor alle locaties geldt dat vreemdelingen in principe geen ander regime krijgen dan overige arrestanten. Zij mogen niet vaker luchten en luchten samen met de andere ingeslotenen. Dit heeft volgens de geïnterviewde advocaat te maken met het feit dat vreemdelingen vaak op strafrechtelijke titel binnenkomen en daarna zo snel mogelijk door de vreemdelingenpolitie worden overgebracht. De door de IVenJ bezochte locaties beschikken niet over aparte ruimtes voor recreatie waar vreemdelingen in afwachting van hun overplaatsing kunnen verblijven. Een geïnterviewde medewerker van de vreemdelingenpolitie geeft aan hooguit moeite te kunnen doen om een overplaatsing naar een instelling (vreemdelingendetentie) te bespoedigen, waar het regime soepeler is.

In het cellencomplex Middelburg is volgens een geïnterviewde medewerker voor een moeder met kind geen geschikte kamer beschikbaar. Deze mensen worden in de cameracel geplaatst, omdat die groter is dan een reguliere cel, en voorzien van een campingbedje en speelgoed. In Breda en Tilburg zijn geen voorzieningen voor de insluiting van een moeder met kind. Over het algemeen wordt door de aanhoudende opsporingsambtenaren in overleg met de moeder opvang voor het kind geregeld, waarna de moeder kan worden ingesloten.

5.2 Verblijfsruimte

Het cellencomplex Breda bevindt zich in het politiegebouw 'Mijkenbroek'. Het complex heeft 40 cellen waarvan vier observatiecellen. Eén van de observatiecellen heeft zachte wanden, een toiletpot die in de vloer is verwerkt en daglicht. Een andere observatiecel is een claustrofobie cel. Het complex heeft twee advocatenkamers.[28] Daarnaast heeft het cellencomplex drie verhoorruimtes waar audiovisuele registratie (AVR) mogelijk is en vijf vrije verhoorkamers. Ook is er een kamer voor studioverhoor en een regiekamer. Een ruimte met televisie is niet beschikbaar. Op de gang bevindt zich een afgesloten glazen ruimte met een vaste telefoon waarvan ingeslotenen, na toestemming, gebruik kunnen maken. De IVenJ beschouwt dit als een 'good practice', omdat de privacy op deze manier kan worden gewaarborgd.

Het cellencomplex Tilburg is gevestigd in het hoofdbureau van de politie op de eerste verdieping en beschikt over 40 cellen, waarvan twee claustrofobiecellen en

[28] Volgens een geïnterviewde HOvJ zijn meer advocatenkamers gewenst.

een groepscel. Op ieder cellencomplex is een ruimte voor de identiteitscontrole ter beschikking. Wegens het sluiten van wijkbureaus worden arrestanten in 'zes-uurszaken' tegenwoordig in veel gevallen direct naar cellencomplex Tilburg gebracht. Desondanks heeft de locatie geen ophoudkamers. De komst van de zes-uurszaken betekent dat een groter aantal arrestanten binnenkomt. De zorg voor GGZ-/crisispatiënten is ook groter geworden nu ophoudkamers op de bureaus niet meer worden gebruikt en patiënten direct naar de cellencomplexen worden gebracht.[29]

Tijdens het bezoek in het cellencomplex Tilburg valt het de IVenJ op dat in de cellen een harde zoemtoon klinkt van de airconditioning. De IVenJ kan zich voorstellen dat ingeslotenen dit onophoudelijke geluid storend vinden. Arrestantenverzorgers geven aan dat zij de airco niet zelf kunnen reguleren.[30] Alle cellen hebben daglicht en zien er voldoende verzorgd en schoon uit. Naast iedere cel is een kastje beschikbaar voor kleding, schoenen, en de persoonlijke verzorgingsset. In een kast op de cellengang staan boeken, waaronder bijbels. Op een plank liggen verschillende achtergelaten eigendommen van voormalige ingeslotenen die van emotionele waarde kunnen zijn zoals ringen en kettingen.

Het cellencomplex 'Torentijd' in Middelburg is gevestigd naast de PI. Het complex heeft 24 cellen, waarvan twee observatiecellen. De cellen zijn op de eerste verdieping gevestigd, evenals de progisruimte. De progisruimte wordt binnenkort verplaatst naar de begane grond, zodat opsporingsambtenaren met de arrestant een logische route door het pand kunnen lopen. Bij de ingang zijn twee ophoudkamers gevestigd, waar arrestanten kunnen worden geplaatst ter afwachting van transport. In dit cellencomplex zijn geen politieafdelingen gevestigd zoals het DAP maar het horen van een verdachte vindt hier wel plaats. Daartoe zijn op de begane grond zes verhoorkamers beschikbaar, waarvan een met televoorzieningen, en een videoverhoorkamer. In een 'magazijn' staan lockers voor de persoonlijke eigendommen van een arrestant. In het magazijn ligt ook vervangende kleding voor ingeslotenen en tijdschriften. Verder is op de begane grond een artsenkamer. Arrestanten lopen via een trap naar de eerste verdieping. De lift wordt alleen gebruikt voor gehandicapte personen of dronken mensen. Op de eerste verdieping is een plek gecreëerd met planken voor medicijnenbakjes, ten behoeve van het uitdelen van de medicijnen. De IVenJ vindt het wonderlijk dat deze plek niet is afgeschermd.[31] Eenieder kan immers eenvoudig bij de medicijnen zodra de bakjes daar staan. Naast iedere cel bevindt zich een kast waarin kleding, pakjes drinken en sigaretten kunnen worden bewaard. De locatie werkt met rode en witte kaartjes aan de celdeur die duidelijk maken of een ingeslotene wel of geen beperkingen heeft. Ingeslotenen kunnen bellen op de cellengang met de GSM van de arrestantenverzorger. De arrestantenverzorger blijft erbij staan. Het complex beschikt verder over twee luchtplaatsen.

Het politiebureau in Vlissingen is sterk verouderd. De vijf ophoudkamers zijn voorzien van een intercom en iedere cel heeft een daglichtvoorziening. Op de vensterbank bevinden zich flyers met huisregels en rechten van ingeslotenen.

Het politiebureau in Goes beschikt over vijf ophoudkamers waarvan er één voor cameratoezicht kan worden gebruikt. De gang en de ruimtes zien er netjes en

---

[29] In hoofdstuk 7 gaat de IVenJ in op de zorg voor verwarde personen.

[30] Een op de rechtbank geïnterviewde arrestant heeft op de cel in arrestantencomplex Tilburg last gehad van een luchtstroom, waardoor zij naar eigen zeggen ziek is geworden.

[31] In hoofdstuk 6 gaat de IVenJ in op de overdracht van medicijnen van een cellencomplex naar een HvB of PI en in hoofdstuk 7 de IGZ voor wat betreft de omgang met medicijnen in het cellencomplex Breda.

verzorgd uit. Alle ruimtes zijn voorzien van een groot raam boven de deur waar daglicht doorheen komt. De cellen hebben een intercom. Bij de cellengang is een kamer voor progis en een aparte ruimte waar opsporingsambtenaren gegevens in BVH kunnen registreren. Op de cellengang staan lockers die corresponderen met de ophoudkamers. Ook op deze locatie trof de IVenJ papieren flyers met huisregels en rechten aan op de vensterbank, alsmede benodigdheden voor de fouillering.

Het politiebureau in Bergen op Zoom beschikt over vier ophoudkamers. De politiecellen in dit gebouw zijn niet meer in gebruik. Het geheel ziet er schoon uit. Indien een arrestant wordt opgehouden zorgt de politie ervoor dat in een nabijgelegen ruimte aan het einde van de gang permanent een opsporingsambtenaar aanwezig is.

De rechtbank Breda beschikt over 30 ophoudcellen, allen gevestigd in de kelder. In de kelder is geen daglicht, wel hebben de cellen lampen die daglicht zouden nabootsen. De muren van de cellen, die zijn geschreven en bekrast, worden eenmaal per jaar geschilderd. Het cellencomplex heeft een groepscel en een jeugdcel. De kindvriendelijke kamer heeft een tv (spelcomputer) en een zitje. Er zijn ook twee civiele ruimtes, een voor jongens en een voor meisjes. Deze ruimtes vallen onder de rechtbank. Daarnaast zijn er vijf cellen bij de zittingszalen en zes cellen bij het kabinet van de rechtbank. In het complex zijn twee advocatenkamers beschikbaar.

De rechtbank Middelburg heeft een capaciteit van negen ophoudcellen en een kamer voor civielrechtelijke zaken. Voorts is naast elke meervoudige kamer een cel gesitueerd waar arrestanten even kunnen wachten tijdens de zitting. Deze cellen worden ook gebruikt in het geval een ingeslotene zeer onrustig is en op de cellengang te veel onrust zou veroorzaken. Het complex beschikt daarnaast over twee groepscellen. Daarvan is een bestemd voor arrestanten zonder beperkingen en de ander voor mensen met beperkingen. De groepscellen hebben cameratoezicht. Op de rechtbank in Middelburg zijn geen voorzieningen voor minderjarigen. Minderjarigen worden in de reguliere ophoudcellen ingesloten. In het complex zijn geen advocatenkamers beschikbaar. De kamer voor civiele zaken wordt gebruikt als een advocaat een cliënt wil spreken. Op verzoek van de advocaat kan dan cameratoezicht aan.

Ondanks de soms verouderde status van de panden maken de gangen, de ophoudkamers en de cellen op de meeste locaties een schone indruk.

5.3 Verblijfsregime en persoonlijke verzorging

Op de meeste locaties krijgen de ingeslotenen driemaal per dag een maaltijd. Op de rechtbank is het de bedoeling dat ingeslotenen, die vanuit een PI op de rechtbank komen, zelf brood meenemen. Indien nodig kan de rechtbank wel een broodmaaltijd organiseren. Daarnaast zijn er vaste rondes waarbij thee en koffie wordt aangeboden. Op de drie cellencomplexen heeft een arrestant de mogelijkheid om op eigen kosten een maaltijd te laten bestellen bij een door de leiding aangewezen instantie.[32] Dit staat vermeld in het huishoudelijk reglement van de cellencomplexen Tilburg en Breda. Een arrestantenverzorger in het cellencomplex Middelburg geeft

---

[32] Bron: 'Naslagwerk Team Arrestantentaken Breda', datum onbekend, en 'Handboek Unit A&V Tilburg', 2010.

desgevraagd aan dat zelf eten bestellen mogelijk is, zelfs een recht is van ingeslotenen, maar dat dit low-profile moet worden gehouden.

Ingeslotenen die overnachten krijgen een lakenpakket en een deken uitgereikt. Men kan om een tweede deken vragen. Iedere ingeslotene kan dagelijks douchen. In het cellencomplex Tilburg mogen arrestanten douchen tussen 07.00 uur en 12.00 uur. Ingeslotenen die later worden binnengebracht moeten tot de volgende dag wachten, tenzij ze erg vies zijn (bloed, modder).

Ingeslotenen mogen twee keer per dag een half uur luchten als daar voorzieningen voor zijn. In het cellencomplex Tilburg krijgen ingeslotenen twee sigaretten per 'lucht' als zij niet de beschikking hebben over hun eigen sigaretten. Per keer mogen maximaal vier ingeslotenen naar buiten. Minderjarigen luchten niet met meerderjarigen. Op de rechtbanken is het niet mogelijk te luchten.

Op de cellencomplexen zijn boeken en tijdschriften aanwezig, ook voor minderjarigen. Op de rechtbank Breda is geen lectuur beschikbaar voor arrestanten. Volgens een medewerker is daarvoor gekozen omdat in het verleden ingeslotenen die uit een inrichting kwamen, soms iets mee naar binnen smokkelden waarmee ze lectuur in brand staken.

Het cellencomplex Middelburg beschikt over vervangende kleding, gedoneerd door het Leger des Heils. De kleding wordt uitgereikt aan arrestanten die vies binnen komen en niet op een andere manier snel aan schone kleding kunnen komen, of wiens kleding is ingenomen ten behoeve van onderzoek. Ook de cellencomplexen in Breda en Tilburg kunnen vervangende kleding verstrekken indien nodig. Het is mogelijk dat ingeslotenen in een blauwe overal en op slippers het cellencomplex van de rechtbank binnenkomen. Het gaat dan meestal om de voorgeleiding. De rechtbank beschikt niet over vervangende kleding. Het kan dan ook gebeuren dat een arrestant in een blauwe overal moet verschijnen voor de rechter-commissaris.[33] Echter, tegen de tijd dat een arrestant voor een rechter moet verschijnen, is er meestal wel gezorgd voor geschikte kleding.

5.4 Controle – veiligheid – geweldsmiddelen

Op alle locaties hangen in de remise of in de nabijheid van de dienstingang wapenkluisjes waar opsporingsambtenaren en DV&O hun wapens afleggen. Tijdens een bezoek van de IVenJ aan het cellencomplex Breda liep een opsporingsambtenaar gewapend op de gang. De medewerker werd in het bijzijn van de IVenJ door een arrestantenverzorger gesommeerd het wapen op te bergen in een wapenkluisje.

Alle ophoudkamers en cellen zijn voorzien van een intercom. De IVenJ heeft per locatie vastgesteld dat de intercoms werken en dat direct contact kan worden gemaakt met een arrestantenverzorger. In de nacht voert de arrestantenzorg controlerondes uit. Het cellencomplex Tilburg zet om 21.00 uur het luikje van de deuren open zodat ingeslotenen niet wakker worden van de controlerondes.

Het pand waarin het cellencomplex Tilburg is gevestigd, kent een BHV-plan. Twee keer per jaar wordt samen met de brandweer een calamiteitenoefening

[33] Arrestanten komen naar de rechtbank om aldaar voorgeleid te worden aan de rechter-commissaris, later de Raadkamer en nog later de politierechter dan wel meervoudige kamer.

georganiseerd. Ook het 'verzamelgebouw Mijkenbroek' in Breda, waaronder het cellencomplex valt, heeft een ontruimingsplan. De frequentie waarmee de rechtbanken calamiteiten oefenen, verschilt aanzienlijk. De rechtbank Breda organiseert volgens een geïnterviewde arrestantenverzorger eenmaal per jaar een ontruiming, waaraan twee arrestantenverzorgers deelnemen (het team bestaat uit 24 medewerkers). De rechtbank Middelburg organiseert ook eenmaal per jaar een ontruimingsoefening maar houdt aanvullend vijf keer per jaar thematische calamiteitenoefeningen.

Tussen de rechtbanken bestaan verschillen in de uitrusting van medewerkers. Zo houden op de rechtbank Breda de arrestantenverzorgers ongewapend toezicht in de rechtszaal, terwijl op de rechtbank in Middelburg de arrestantenverzorgers gewapend bij zittingen zijn.[34] Ook de invulling van de werkprocessen verschilt. In het cellencomplex van de rechtbank Middelburg worden arrestanten door twee arrestantenverzorgers begeleid, terwijl dit in Breda met slechts één arrestantenverzorger gebeurt. De gang in Breda die leidt naar de rechtbank is wel voorzien van camera's en geluidssensoren. Bij een incident kan het echter wel even duren voordat assistentie aanwezig is. Als zich incidenten voordoen is dat meestal op de gang, niet op cel, aldus een arrestantenverzorger van de rechtbank Middelburg.

Het toepassen van geweldsmiddelen komt naar de beleving van de geïnterviewde arrestantenverzorgers niet vaak voor. Van een geweldsincident moet een rapportage worden opgemaakt, waarna de leiding aan de hand van de rapportage beslist of verdere actie nodig is. Het gebruik van geweld wordt tevens geregistreerd in een logboek. Volgens de teamchef arrestantentaken van de politie-eenheid wordt dit logboek goed bijgehouden. Op de informatie uit het logboek wordt echter niet gestuurd.

De teamchef arrestantentaken van de politie-eenheid spreekt zijn zorgen uit over de mate van het fysieke en verbale geweld waarmee zijn medewerkers dagelijks worden geconfronteerd. Geweld tegen arrestantenverzorgers, in welke vorm dan ook, mag niet vanzelfsprekend zijn. De teamchef arrestantentaken ontwikkelt een visie op Geweld Tegen Politieambtenaren (GTPA) binnen de arrestantenzorg van zijn eenheid. Om zicht te krijgen op de mate en de vorm van geweld worden momenteel geweldsrapportages bestudeerd, aldus de teamchef arrestantentaken.

5.5 Contact buitenwereld

Op de door de IVenJ bezochte locaties mogen arrestanten in principe geen bezoekers ontvangen behalve advocaten. Ook vreemdelingen mogen geen bezoek van familie ontvangen. Wel kan familie aan de balie van het politiebureau spullen afgeven voor de ingeslotene. Minderjarigen mogen wel bezoek ontvangen van hun ouders of verzorgers.

Arrestantenverzorgers wijzen arrestanten niet actief op de mogelijkheid om te bellen met het thuisfront. Wanneer een arrestant daarom vraagt moet eerst toestemming worden gevraagd aan de recherche/ het DAP. Ook vreemdelingen mogen in de cellencomplexen niet zonder meer naar huis bellen. Minderjarigen kunnen wel telefoneren met hun familie. In het cellencomplex Tilburg is een aparte ruimte beschikbaar die voorzien is van een telefoon waarmee alleen binnen Nederland kan

[34] De politie geeft in de wederhoorreactie aan dat harmonisering wenselijk is.

worden gebeld. In het cellencomplex Breda staat een afgesloten glazen telefoonhokje op de cellengang voor dergelijke gesprekken.

5.6 Toegang tot zorg

De voormalige Raad van Korpschefs van de politie en GGZ Nederland hebben in een convenant[35] afspraken gemaakt ten aanzien van de onderlinge samenwerking. Dat betreft onder andere de opvang, de begeleiding en behandeling van mensen met psychische en/of verslavingsproblematiek die overtredingen begaan of overlast geven en daarmee een gevaar vormen voor zichzelf of derden.

Als gevolg van het sluiten van veel politiebureaus worden arrestanten tegenwoordig, ook voor zes-uurszaken, vaak rechtstreeks naar de cellencomplexen gebracht (zie paragraaf 3.1). De teamchef arrestantentaken van de politie-eenheid geeft in het gesprek met de IVenJ aan dat de zorg voor GGZ-/crisispatiënten in de cellencomplexen daarmee ook groter is geworden. Verschillende geïnterviewde medewerkers merken op dat arrestantenverzorgers niet de aangewezen personen zouden moeten zijn voor het verzorgen van verwarde arrestanten, omdat arrestantenverzorgers geen opleiding hebben genoten voor de omgang met verwarde personen.

Het cellencomplex Middelburg kan voor de medische zorg van arrestanten een beroep doen op drie artsen. De artsen bezoeken het complex dagelijks en spreken soms zeer lang met de ingeslotenen, aldus een geïnterviewde arrestantenverzorger. Het contact met de artsen is goed. Op verzoek kunnen zij langskomen om te spreken met een arrestant en medicatie te verzorgen. Een arrestantenverzorger kan bij de arts ook telefonisch advies inwinnen over eventueel te nemen maatregelen bij een zieke of verwarde ingeslotene. De arts kan dan besluiten tot het verstrekken van medicatie, zoals paracetamol, of tot het onder cameratoezicht plaatsen van de persoon.

Ook in de cellencomplexen Tilburg en Breda kan de arrestantenzorg contact opnemen met een GGD-arts als blijkt dat medische zorg nodig is. Daarvoor is een GGD-formulier beschikbaar. Als een arrestant vraagt om een dokter, of de arrestantenzorg vindt dat de komst van de dokter noodzakelijk is, vult de arrestantenverzorger die de aanvraag behandelt, het GGD-formulier in.[36]

In de eenheid Zeeland-West-Brabant verstrekken arrestantenverzorgers zelf de medicijnen aan de arrestanten. Afgezien van het cellencomplex Middelburg, zoeken arrestantenverzorgers daarnaast zelf de juiste hoeveelheid uit. Medicijnen worden in potjes en doosjes aangeleverd door de medische dienst. In het cellencomplex Middelburg selecteert de arts dagelijks zelf de medicatie en zet dit in plastic boxen, die corresponderen met de celnummers klaar voor de arrestantenverzorgers. Arrestantenverzorgers geven in interviews aan dat zij het zelf selecteren en zelf uitdelen van medicijnen als onwenselijk beschouwen omdat zij niet medisch zijn onderlegd en er niet voor zijn opgeleid medicatie te verstrekken. Volgens een geïnterviewde leidinggevende arrestantenzorg in het cellencomplex Breda bestaat voor het verstrekken van medicijnen geen goede werkinstructie.

[35] Convenant Politie - GGZ 2012
[36] Protocol GGD artsen, Unit A&V

5.7 Beklag

Binnen de eenheid Zeeland-West-Brabant is een Commissie van Toezicht Arrestantenzorg (CTA) ingesteld voor het maatschappelijk toezicht op arrestantenzorg. De CTA inspecteert de arrestantenverblijven aan de hand van een checklijst. De bezoeken door de CTA zijn onaangekondigd. De gesignaleerde bevindingen en knelpunten worden met de eenheidsleiding gedeeld.

Ingeslotenen kunnen een klacht indienen conform de 'Uitvoeringsregeling klachtbehandeling politie'. Uit het gesprek met de CTA blijkt dat de commissie niet wordt geïnformeerd over klachten die bij de politie binnen komen over arrestantenzorg. Zij geeft aan deze informatie wel graag te willen ontvangen.

5.8 Oordeel

De IVenJ oordeelt dat het verblijf van ingeslotenen in overwegende mate voldoet. De bejegening van arrestanten is over het algemeen goed en respectvol. De IVenJ spreekt echter haar zorg uit over het vaak langdurige verblijf van arrestanten in een ophoudruimte bij de rechtbanken terwijl dit niet altijd noodzakelijk is. Het verblijfsregime en de persoonlijke verzorging in de cellencomplexen beoordeelt de IVenJ in algemene zin als goed. De cellencomplexen zien er schoon en goed georganiseerd uit. Wel is de IVenJ kritisch over het feit dat het contact tussen de arrestantenverzorgers en de ingeslotene, ook als het gaat om minderjarigen en vreemdelingen, in principe via het luikje in de celdeur verloopt. Ten aanzien van minderjarigen vindt de IVenJ deze bejegening ongewenst indien er geen veiligheidsissues zijn. De cellencomplexen en ophoudkamers bij de rechtbanken en politiebureaus zijn in het algemeen niet goed ingericht voor het (langdurig) insluiten van minderjarigen. De veiligheid in de cellencomplexen lijkt op orde te zijn. Er hangen camera's, er worden periodiek oefeningen gehouden en de medewerkers zijn BHV gecertificeerd. De IVenJ signaleert wel dat bij de rechtbank Breda slechts één keer per jaar een ontruimingsoefening wordt gehouden waar slechts twee van de 24 arrestantenverzorgers deelnemen. De werkwijzen en organisatie binnen de verschillende cellencomplexen verschillen onderling wel op sommige vlakken van elkaar. Daarnaast bestaan er tussen de rechtbanken verschillen in de uitrusting van medewerkers. De toegang tot de medische zorg is binnen de eenheid Zeeland-West-Brabant nog niet vastgelegd in een overkoepelend convenant. De IVenJ acht het risicovol dat arrestantenverzorgers de medicijnen moeten uitdelen (zie ook hoofdstuk 7).

Aanbevelingen

- Bezie hoe de verblijfsduur van arrestanten in de ophoudruimtes bij de rechtbank kan worden verkort.
- Harmoniseer de werkwijzen in de verschillende cellencomplexen binnen de eenheid.

6 Einde insluiting / Overdracht

Bij de invrijheidstelling van een persoon geeft de politie de persoonlijke eigendommen die in bewaring waren genomen terug. Indien de persoon zichzelf niet kan verplaatsen organiseert de politie begeleiding en vervoer. Indien de ingeslotene naar een ander politiebureau of (justitiële of zorg-) inrichting gaat, dient de politie een rapportage met bijzonderheden over de ingeslotene over te dragen. Ook dient de politie de vervoersdienst actief te informeren. Deze rapportage bevat naast persoonlijke gegevens (naam, leeftijd) ook informatie over de eventuele aanwezigheid van verslavingsproblematiek, psychiatrische problematiek, suïcide- en vluchtgevaar en overige bijzonderheden met betrekking tot het verblijf en het gedrag van de ingeslotene.

6.1 Einde insluiting

Bij vrijlating worden de persoonlijke eigendommen van ingeslotene meegegeven en ingeslotene tekent voor akkoord. Ingeslotenen mogen bellen om te worden opgehaald. In het cellencomplex Breda is daarvoor standaard een mobiele telefoon beschikbaar in de hal naast de in/uitgang.

Volwassenen worden bij vrijlating naar buiten gelaten waarna zij geacht worden zelfstandig naar huis te gaan. De teamchef arrestantentaken van de politie-eenheid is nog zoekende naar een manier om arrestanten zonder overlast voor de buurt te laten vertrekken. Het komt namelijk voor dat rondom het cellencomplex Breda lege fouilleringszakken met daarop persoonlijke gegevens worden aangetroffen in de berm, evenals slippers. Dit beeld is ook herkenbaar bij arrestantenverzorgers van het cellencomplex in Middelburg.

Als het om minderjarigen gaat worden altijd de ouders of een andere instantie gewaarschuwd over het moment van vrijlating. Indien nodig worden minderjarigen naar huis gebracht in een onopvallende auto, of naar een station alwaar een van de ouders het kind kan overnemen van de politie, aldus de teamchef arrestantentaken van de politie-eenheid. De gang van zaken is dan dat arrestantenzorg dit aan DAP vraagt, die de taak uitzet bij opsporingsambtenaren.

6.2 Overdracht

De IVenJ constateert aan de hand van de gesprekken dat de informatie-uitwisseling bij de overdracht van een arrestant vooral mondeling geschiedt. Dit betreft de overdracht bij verplaatsingen van een arrestant naar een cellencomplex of van en naar de rechtbank en naar een HvB of PI. Een arts in het cellencomplex Breda geeft aan dat de PI hem belt wanneer de PI een arrestant ontvangt vanuit het cellencomplex.

De verschillende locaties werken niet in dezelfde registratiesystemen, wat de informatie-uitwisseling bemoeilijkt. In het verleden heeft het cellencomplex Middelburg geprobeerd te werken met overdrachtsformulieren voor het verplaatsen van ingeslotenen naar de aanpalende PI. Dit werkte in de praktijk niet goed.

DV&O haalt arrestanten uit de cellencomplexen op aan de hand van een lijst met namen die door de politie digitaal wordt samengesteld en die naar DV&O is gemaild. De politie kan bijzonderheden vermelden op deze lijst. Geïnterviewden geven aan dat soms op de lijst bij een persoon het medicijngebruik wordt vermeld, zoals medicijnen voor suikerziekte. Ten aanzien van suïcidale personen wordt informatie soms alleen mondeling overgedragen. Een arrestantenverzorgster bij de rechtbank Middelburg merkt op dat zij van DV&O bij de overdracht van een ingeslotene vaak geen informatie ontvangt over bijzonderheden ten aanzien van verwarde personen.

In het cellencomplex Breda is sinds oktober het formulier 'Aanmelden en overdracht gesignaleerden' in gebruik. Het formulier staat in BVH en gaat rechtstreeks naar DV&O. Tijdens de schouw in het cellencomplex Breda merkt de IVenJ dat dit formulier niet of niet volledig wordt ingevuld. Informatie ten aanzien van bijzonderheden van een persoon ontbreken niet alleen in het systeem, maar worden ook niet overgedragen, terwijl daarvoor wel een formulier bestaat. Tijdens dit bezoek van de IVenJ wordt een verwarde man met een grote zak medicijnen binnengebracht door opsporingsambtenaren. Hij verblijft korte tijd in het complex, wordt dan beoordeeld door een arts en vervolgens verder vervoerd naar een volgende locatie. In het formulier in BVH staat echter nergens dat de betrokkene met medicijnen is binnengebracht en dat hij is gezien door een dokter.

6.3 Oordeel

Het einde van de insluiting van arrestanten is in de eenheid Zeeland-West-Brabant in overwegende mate op orde. De IVenJ constateert namelijk dat de informatie-uitwisseling bij de overdracht van een arrestant vooral mondeling geschiedt en veelal niet met behulp van geautomatiseerde registratiesystemen. Sinds eind 2014 is het formulier 'Aanmelden en overdracht gesignaleerden' in gebruik. Het formulier staat in BVH en gaat rechtstreeks naar DV&O. De IVenJ signaleert dat dit formulier niet of niet volledig wordt ingevuld. De IVenJ constateert dat de summiere en veelal mondelinge wijze van informatieoverdracht risico's met zich meebrengt.

Aanbeveling

- Zorg voor een zorgvuldige overdracht van (medische) informatie van een cellencomplex naar een HvB of PI.

7 Kwaliteit medische zorg (IGZ)

Aangehouden personen die worden ingesloten verkeren als gevolg van de vrijheidsbeneming in een kwetsbare en mogelijk angstopwekkende situatie. Ingeslotenen zijn onzeker over hun positie en verblijven doorgaans kort in het complex, vaak zonder te weten waar men later naar wordt toe gestuurd. Zij zijn voor al hun behoeften afhankelijk van anderen. Deze kwetsbare en afhankelijke positie verplicht de overheid om de toegankelijkheid, kwaliteit en veiligheid van zorg te waarborgen.

De forensisch artsen en in enkele gevallen ook verpleegkundigen opereren op het snijvlak van het medische en juridische domein en vervullen in deze zeer specifieke setting bijzondere zorgtaken. De zorgrelatie is hier wezenlijk anders dan die in een niet-justitiële setting, waar de vaste huisarts de ziektegeschiedenis kent en veelal een vertrouwensband heeft met de patiënt. Bijzonder aandachtspunt is dat veel ingeslotenen psychische en/of verslavingsproblematiek hebben.

De bevindingen en het oordeel in dit hoofdstuk zijn uitsluitend gebaseerd op een bezoek aan het arrestantencomplex Mijkenbroek Breda van de politie eenheid Zeeland-West-Brabant. Ten behoeve van dit deel van het rapport is ter plekke gesproken met twee ingeslotenen, één arrestantenverzorger, een forensisch geneeskundige die werkzaam is bij de GGD West-Brabant (hierna te noemen ‘de arts’) en een verslavingsarts KNMG van Novadic-Kentron. Telefonisch is gesproken met een psychiater van de 24- uurs crisisdienst regio Tilburg, tevens geneesheer-directeur van GGz Breburg, ook verantwoordelijk voor de 24- uurs crisisdienst regio Breda. De medische dossiers van de twee ingeslotenen zijn met hun toestemming ingezien. Daarnaast is een aantal documenten bekeken (zie bijlage 4). Samen met de inspecteurs van de IVenJ werd gesproken met de teamchef arrestantentaken Zeeland-West-Brabant en een groepschef, die ook de rondleiding door het cellencomplex begeleidde.

Momenteel loopt in alle tien politie eenheden, dus ook in de eenheid Zeeland-West-Brabant een aanbestedingsprocedure voor medische arrestantenzorg en forensisch medisch onderzoek. Het gaat om een raamovereenkomst voor twee jaar met de mogelijkheid om deze tweemaal met een jaar te verlengen. De beoogde datum van inwerkingtreden was 1 januari 2015, maar de politie heeft de beslissing uitgesteld tot eind maart 2015.

7.1 Toegang tot en beschikbaarheid medische zorg

Medische zorg, zowel somatisch als psychiatrisch, moet 24 uur per dag, zeven dagen per week beschikbaar zijn voor ingeslotenen. Correcte en tijdige signalering en inschatting door arrestantenverzorgers zijn van cruciale betekenis voor de toegankelijkheid van de zorg. Voor arrestantenverzorgers moet dan ook duidelijk zijn op basis van welke signalen zij een arts of andere hulpverlening moeten inschakelen.

Beschikbaarheid van somatische zorg
In het arrestantencomplex Mijkenbroek van de Politie te Breda is medische zorg 24 uur per dag, zeven dagen per week beschikbaar. Dit is geregeld met een contract tussen de politie eenheid Zeeland-West-Brabant en de GGD West-Brabant. Circa acht forensisch artsen, van wie één ook werkzaam is als huisarts, doen dag-, avond- en nacht- en weekenddiensten. De politie kan hen gemakkelijk bereiken. De arrestantenverzorgers bellen zelf met het nummer van de dienstdoende forensisch arts. Indien deze niet snel genoeg ter plaatse kan zijn, zorgt deze dat een collega gaat. Tijdens de avond, nacht- en weekenddiensten is altijd een achterwacht beschikbaar. De dienstdoende artsen van GGD West-Brabant en GGD Midden-Brabant zijn elkaars achterwacht.
De geïnterviewde arrestantenverzorger bevestigde dat de GGD-artsen doorgaans snel ter plekke zijn, meestal binnen een uur, hoewel er wel variatie in reactiesnelheid tussen de verschillende artsen bestaat. Bij spoed komen de artsen altijd meteen. Daarnaast verzorgen de artsen dagelijks een spreekuur voor ingeslotenen, waarvoor een daartoe ingerichte spreekkamer beschikbaar is. De arts geeft aan de ingeslotenen in principe altijd in de dokterskamer te spreken, aangezien deze beter is uitgerust dan een cel, minder lawaaiig is en ook meer privacy biedt. Lichamelijk onderzoek (ausculteren etc) kan hier betrouwbaarder plaats hebben. In principe is de deur tijdens een consult gesloten en is er geen arrestantenverzorger aanwezig.
Volgens de arts is een consult bij een patiënt primair gericht op de klachten en signalen waarvoor het consult werd geïndiceerd en wordt geen systematische, volledige inventarisatie gemaakt van alle gezondheidsaspecten en risicofactoren. Op indicatie wordt verder onderzoek gedaan. Er wordt standaard naar medicatiegebruik gevraagd. Indien daarvoor aanleiding is wordt doorgevraagd naar lopende behandelingen. Voor specifieke situaties zijn digitaal richtlijnen voorhanden, die de gesproken arts ook regelmatig raadpleegt.
De forensische artsen verlenen in principe eerstelijns gezondheidszorg equivalent aan huisartsenzorg, met uitzondering van een aantal verrichtingen die weinig voorkomen en waarbij forensisch artsen mogelijk hun vaardigheden onvoldoende kunnen onderhouden. Zo worden mensen met te hechten verwondingen doorgaans doorgestuurd naar de SEH en soms naar de HAP. De artsen kunnen ook gemakkelijk doorverwijzen naar de medisch specialisten van het Amphia ziekenhuis. Ingeslotenen worden dan begeleid door politiemensen. Bij de keuze om ingeslotenen door te verwijzen naar HAP of SEH van het ziekenhuis wordt indien mogelijk en relevant rekening gehouden met de zorgverzekering van de patiënten. Bij doorverwijzing naar het ziekenhuis kunnen zij in één keer hun eigen risico kwijtraken.
Naar de waarneming van de IGZ is het behandelbeleid van de GGD-arts vooral medicamenteus; de arts herkent dit en vindt dit ook passen bij het korte verblijf van de ingeslotenen op het cellencomplex. Ook de instructies voor de arrestantenverzorgers zijn hoofdzakelijk gericht op adequate medicatieverstrekking. Beide gesproken ingeslotenen waren niet erg tevreden over de medische zorg. Of deze ervaringen van de twee ingeslotenen gebaseerd waren op tekort schietende zorg kon niet op alle punten worden geverifieerd. Omdat in BVH of het medisch dossier daarover geen aantekeningen werden teruggevonden. We nemen deze opmerkingen toch op omdat zij een beeld geven van wat de IGZ te horen kreeg.

Eén ingeslotene geeft aan dat het lang duurde voordat hij een arts te zien kreeg (volgens hem vier uur, volgens het logboek dat de inspectie inzag was het 1.5 uur). Hij is ook ontevreden omdat de arts hem niet lichamelijk heeft onderzocht en hem

slechts een slaappil heeft voorgeschreven. Hij vindt dat de arts nauwelijks informatie en advies heeft gegeven, waarbij hij wel aangeeft dat hij daar zelf ook niet om had gevraagd. De dokterskamer is volgens hem spaarzaam ingericht; hij zou bang zijn als hij hier echt medische hulp zou moeten krijgen. De IGZ trof een functioneel ingerichte onderzoekskamer aan.

De andere ingeslotene is zeer ontevreden over de medische zorg. Hij rapporteert een aanzienlijke hoeveelheid somatische klachten en gebruikt ook veel verschillende soorten medicatie. Hij heeft de arts twee dagen voor het gesprek met de inspectie gezien, op de dag van zijn aanhouding. De arts heeft volgens de ingeslotene toen geen lichamelijk onderzoek gedaan of metingen verricht. Hij vond dat de arts onpersoonlijk was, niet goed luisterde en uit de hoogte deed. De arts besteedde volgens hem slechts aandacht aan één van zijn aandoeningen. Ten behoeve van de verificatie van zijn medicatie heeft de arts in zijn bijzijn de apotheek gebeld en deze vervolgens voorgeschreven. Deze ingeslotene vertrouwde de forensisch arts niet helemaal; "dat is een arts van de sociale dienst, dat is geen echte dokter".

In de twee dagen sinds zijn aanhouding heeft de ingeslotene volgens eigen zeggen met grote regelmaat weer om een arts gevraagd, vanwege verergering van zijn klachten, maar er is hem steeds gezegd dat de arts geen tijd had. De verklaring van deze ingeslotene blijkt volgens de arts niet overeen te komen met de logboek aantekeningen waarin staat aangegeven dat de arts na zijn vraag om een dokter direct is geïnformeerd en de ingeslotene op redelijke termijn heeft gezien.

Over de arrestantenverzorgers is de ingeslotene meer tevreden: hij vindt dat zij onderbezet zijn maar dat ze doen wat ze kunnen. Van de arrestantenverzorgers heeft deze ingeslotene paracetamol gekregen.

De ingeslotene geeft aan dat hem niets is meegedeeld over de rechten die hij heeft om een arts te spreken. De inspectie heeft waargenomen dat in de cellen wel een overzicht hangt van de rechten en plichten van de ingeslotenen, maar dat hierin niets is opgenomen over het recht op medische zorg.

Toen de inspectie na het gesprek aan de arrestantenverzorging vertelde dat de ingeslotene een arts wilde zien is dit doorgegeven en is de arts snel gekomen. Na uitgebreid onderzoek en na overleg met een collega huisarts, besloot de arts om de ingeslotene voor consultatie door te sturen naar de afdeling interne van het ziekenhuis omdat het beeld van betrokkene vragen opriep.

De arts meldt dat onder de ingeslotenen ook 'door de wol geverfde vaste klanten' zitten. Sommige ingeslotenen, zeker niet alle, simuleren medische aandoeningen om uit het cellencomplex te kunnen komen. Het is de ervaring van de arts dat zij elkaar soms tips geven en ze elkaar aanmoedigen om te proberen medicatie en methadon te verkrijgen.

Beschikbaarheid psychiatrische zorg
Ten behoeve van psychiatrische- en verslavingszorg wordt samengewerkt met de GGZ Breburg en met Novadic-Kentron. De GGZ instelling Breburg voorziet in een crisisdienst die zeven dagen per week en 24 uur per dag bereikbaar is voor verwijzers en werkt vanuit twee locaties: Breda en Tilburg. Door intensief overleg met samenwerkingspartners in de regio, zoals de centrale huisartsenpost, politie, PAAZ-afdelingen en Novadic Kentron, wordt afstemming en samenwerking tussen

de diverse partijen geborgd[37]. Dienstdoenden (Psychiater en SPV'er) van de 24-uurscrisisdienst kunnen bij ingeslotenen die bekend zijn bij de verslavingszorg contact opnemen met de dienstdoende verslavingsarts van Novadic- Kentron voor intercollegiaal overleg[38].
De samenwerking tussen politie en GGZ verloopt goed en geschiedt in overeenstemming met het landelijk convenant dat Politie en GGZ Nederland (2012) hebben gesloten, geeft de psychiater van GGZ Breburg aan. Hij verwijst naar het convenant inzake samenwerking bij opvang, begeleiding en behandeling van mensen met psychische en/of verslavingsproblematiek die overtredingen begaan, overlast geven of hulpverlening nodig blijken te hebben.
Het doel van het landelijk convenant is om verwarde of psychisch kwetsbare personen die niet worden verdacht van het plegen van een strafbaar feit (art 3. Pw[39]) adequate zorg te bieden en niet of in elk geval zo kort mogelijk in het cellencomplex te laten verblijven.
Er is voor de eenheid Zeeland-West-Brabant geen regionale uitwerking van dit convenant met de GGZ en verslavingszorg partners gemaakt, maar er is –in concept- wel een regionale vertaling beschikbaar voor Tilburg (Politie, GGZ-Breburg, GGD, Verslavingszorg en Veiligheidshuis) en de bedoeling is dat de afspraken die daar zijn vastgelegd ook voor Breda gaan gelden. Er is door de GGD wel een richtlijn opgesteld in samenspraak met de politie inzake het inschakelen van de GGZ in de cellencomplexen gebaseerd op het convenant. Deze richtlijn maakt deel uit van het kwaliteitshandboek van de GGD.

In de praktijk brengt de politie eenheid Zeeland-West-Brabant een verwarde of psychisch kwetsbare persoon, indien die niet wordt verdacht van een strafbaar feit, vaak nog wel naar het cellencomplex (of naar een elders gesitueerde ophoudkamer), maar neemt dan meteen contact op met de crisisdienst van de GGZ. Deze personen worden dus niet gezien door de forensisch geneeskundige van de GGD. Zijn ervaring is dat de GGZ doorgaans snel ter plekke is, vrijwel altijd ruim binnen twee uur. De politiefunctionarissen die de verwarde persoon hebben binnen gebracht, blijven aanwezig totdat er een geschikte plaatsing is gerealiseerd, doorgaans in een GGZ instelling. De betrokkene wordt als het ware buiten het cellencomplex opgehouden en niet "op cel ingesloten". In de praktijk valt de zorg voor deze personen dus niet onder de aanwezige arrestantenverzorgers en forensische artsen van de GGD, tenzij het gedrag of de klachten van de betrokkene nopen tot directe beoordeling van de arts van de GGD. In een aantal gevallen brengt de politie de verwarde persoon niet naar het cellencomplex, maar laat de crisisdienst van de GGZ komen naar de plek waar de betreffende persoon zich bevindt, om deze op een geschikte plaats te laten onderbrengen. Er is geen opvangmogelijkheid[40] bij een van de GGZ– Breburg locaties om verwarde personen naar toe te brengen, zoals dat in sommige grote steden sinds kort wel onder GGZ verantwoordelijkheid mogelijk is. Wel is het mogelijk dat bij de GGZ bekende patiënten na telefonisch overleg voor aansluitende zorg naar bijvoorbeeld het FACT (Function Assertive Community Treatment) worden verwezen. Een heel enkele keer kan in overleg (bijvoorbeeld omdat de patiënt kort tevoren nog was opgenomen) direct naar een opname afdeling in de regio worden doorverwezen.

---

[37] Tekst overgenomen van de eigen website van GGZ Breburg, bevestigd in gesprek met psychiater GGZ-Breburg.

[38] Novadic- Kentron heeft geen 24-uurs dienst voor ambulante zorg, omdat hier geen financiering voor is.

[39] Artikel 3 Politiewet: "De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegde gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven.

40 Een zogenaamde Spoedeisende Psychiatrie Opvang Ruimte (SPOR) zoals die elders (eenheden Den Haag en Amsterdam) wel beschikbaar zijn.

Indien een verward persoon vanwege een strafbaar feit is aangehouden wordt deze standaard naar het cellencomplex gebracht en daar ingesloten. De forensisch arts van de GGD is dan doorgaans de eerste arts die de betreffende persoon beoordeelt. Hierbij wordt ook bezien of betrokkene vanwege psychiatrische of verslavingsproblematiek wellicht beter bij een andere instelling kan worden geplaatst. Het kan dan bijvoorbeeld gaan om een reguliere GGZ instelling, een PAAZ of een PI. Vaak wordt voor deze beoordeling ook nog contact opgenomen met de crisisdienst van de GGZ. Zowel in het gesprek met de arts als in het telefonisch overleg met de psychiater van GGZ- Breburg kwam het volgende structurele probleem ter sprake. Bij ingeslotenen die niet volledig detentie ongeschikt zijn maar naar het oordeel van de arts wel direct psychiatrische zorg nodig hebben, kunnen doorplaatsingsproblemen ontstaan. Indien na inschatting door de crisisdienst geen BOPZ maatregel wordt afgegeven, en er dus geen juridische titel is om de persoon gedwongen binnen de GGZ op te laten nemen, is er alleen nog de mogelijkheid de noodzakelijke psychiatrische zorg te bieden binnen een justitiële setting (PI, PPC). De bevoegdheid dit te regelen ligt bij het OM na beoordeling en advies door het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP). Het NIFP heeft doorgaans slechts enkele beoordelend psychiaters voor het gehele land beschikbaar.
De forensisch arts is tevreden over de praktische samenwerking met de GGZ. De GGZ is doorgaans snel ter plekke en constructief in het zoeken naar oplossingen. Naar de mening van de arts is de GGZ wel erg wisselend in de terugkoppeling over de uitgevoerde interventies. In de jaarrapportage 2013 van CTA[41] Zeeland – West – Brabant staat vermeld dat de samenwerking met GGD en GGZ/ Crisisdienst bevredigend verloopt.
Specifieke deskundigheid is nodig voor het omgaan met patiënten die GHB gebruiken. In de politieregio Zeeland-West-Brabant geldt een GHB behandelbeleid waarbij wordt samengewerkt met Novadic-Kentron. Een GHB werkinstructie, stappenplan (concept uit 2012) en stroomschema politieproces GHB zijn beschikbaar voor zowel politie, artsen van de GGD als voor Novadic- Kentron. Bij complexere GHB-gevallen wordt Novadic-Kentron ingeschakeld, waarbij de GGD-arts overigens hoofdbehandelaar blijft. Het beleidsdoel is steeds stabilisatie; afbouwen is niet haalbaar tijdens een korte insluiting. Zo spoedig mogelijk worden ook voorbereidingen getroffen om de zorg voor de eenmaal gestabiliseerde GHB gebruiker bij een eventuele in vrijheidstelling over te dragen aan de reguliere zorg van Novadic- Kentron. In de praktijk wordt hier zelden gebruik van gemaakt. Op het cellencomplex kunnen twee van de vier observatiecellen ook als GHB-cel worden gebruikt, omdat deze via een extra cameraverbinding ook door personeel van Novadic-Kentron kunnen worden gemonitord. Ingeslotenen met ernstige GHB-problematiek kunnen worden overgeplaatst naar de PI Zwolle of het JMC te Den Haag. Bij teveel risico wordt de politie/ OvJ geadviseerd iemand niet in te sluiten.

Signalering en toegeleiding door arrestantenverzorgers
Arrestantenverzorgers vragen in de praktijk op diverse momenten, namelijk bij binnenkomst, bij fouillering, en bij de intake naar drugsgebruik, medicatiegebruik en medische klachten. Er is een checklist van de hand van de GGD artsen (In het Handboek Unit A en V, 2010) om in te schatten of een ingeslotene medische zorg behoeft. De arrestantenverzorger kende noch het handboek noch de werkinstructie en deze werkinstructie leek dan ook niet te worden gebruikt. Uit de stukken is niet gebleken waar deze werkinstructies zich voor inzage door arrestantenverzorgers dienen te bevinden. De arrestantenverzorger geeft aan in de praktijk op grond van zijn gezond verstand en ervaring te beslissen of een arts moet worden opgeroepen. Omdat men nooit alleen is, kunnen arrestantenverzorgers ook altijd met collega's

[41] Commissie van Toezicht Arrestantenzorg.

overleggen. Bij medicatiegebruik, drugsgebruik en bij evidente alcoholintoxicatie wordt de arts verwittigd. Bij twijfel wordt altijd contact opgenomen met de arts; niemand wil dat er problemen ontstaan tijdens zijn/haar dienst. De arts bevestigde dat de arrestantenverzorgers een lage drempel hebben om te bellen en dat er vrijwel nooit te laat contact wordt opgenomen. In acute situaties bellen de arrestantenverzorgers zelf onmiddellijk een ambulance.
De arrestantenverzorgers nemen bij personen die worden verdacht van een strafbaar feit nooit rechtstreeks contact op met een GGZ-instelling; indien nodig waarschuwen zij in geval van insluiting vanwege verdenking van een strafbaar feit altijd de forensisch arts, die vervolgens de GGZ Crisisdienst belt.
Volgens de richtlijnen van de politie moet altijd contact worden opgenomen met een arts als de ingeslotene daarom vraagt. De inspectie vernam van een ingeslotene dat deze had gevraagd om de arts nogmaals te zien, maar dat hij nul op rekest kreeg (zie ook 7.1, beschikbaarheid somatische zorg). Dit heeft de inspectie niet kunnen verifiëren.
Bij insluiting in een observatiecel dient volgens de richtlijn de arts te worden geconsulteerd. De arts geeft aan dat hij inderdaad in dat soort gevallen wordt verwittigd, maar geeft tevens aan dat hij het natuurlijk niet kan weten als er geen contact wordt opgenomen. Ook bij insluiting van jongeren wordt contact opgenomen met de arts. De arts gaf aan dat hij ook dit niet kon controleren, maar dat hij de indruk had dat hij altijd werd gebeld. De politie ambtenaar die de rondleiding verzorgde gaf aan dat dit zeker niet standaard gebeurde. In de werkinstructies ontbrak een regel hierover.

7.2 Medicatieveiligheid

Omdat het voorschrijven, toedienen, opslaan en beheren van geneesmiddelen diverse (gezondheids)risico's met zich mee kan brengen, zijn hieraan specifieke eisen gesteld in landelijke veldnormen, richtlijnen en het huishoudelijk reglement van de Landelijke kwaliteitskring Arrestantenzorg en Parketpolitie. Zo dient medicatieverstrekking – ook bij continuering van reeds in de thuissituatie voorgeschreven geneesmiddelen - in een arrestanten- opvangvoorziening altijd plaats te vinden in opdracht van een aan die voorziening verbonden arts. De geneesmiddelen moeten op een verantwoorde wijze worden verstrekt en opgeslagen. Dit alles ter bevordering van de medicatieveiligheid.

Medicatieopdrachten- en recepten
Bij binnenkomst in het cellencomplex Breda Mijkenbroek wordt geïnventariseerd welke medicatie een ingeslotene gebruikt. De arts ziet elke patiënt die medicatie gebruikt en beslist over het voortzetten van deze medicatie. Bij medicatiegebruik checkt de arts in principe bij de apotheek welke medicatie en welke dosering iemand heeft. De forensisch arts kan ook andere medicatie of in een andere dosering voorschrijven.
Het uitgangspunt is dat zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van de eigen medicatie van de ingeslotene. Het formele beleid is dat als iemand thuis wordt opgehaald, de politie eventuele medicatie direct bij aanhouding meeneemt. Dit wordt in de praktijk echter relatief vaak nagelaten. In incidentele gevallen wordt de medicatie bij iemand thuis opgehaald. Indien de forensisch arts zelf medicatie voorschrijft is dit voor maximaal drie dagen. Deze medicatie wordt genomen uit de noodvoorraad of per fax besteld bij de apotheek. De medicatie wordt gedurende de dag door de apotheek afgeleverd en buiten kantooruren door de politie bij de dienstapotheek opgehaald.

Alle medicatieverstrekking vindt plaats in opdracht van de arts. Eventueel kan de arts telefonisch fiat geven om medicatie die de patiënt bij zich heeft te verstrekken. Ook geeft de arts weleens telefonisch opdracht om een GHB-gebruiker 10 mg Diazepam te geven. Alleen paracetamol mag in arrestantencomplex Mijkenbroek zonder opdracht van de arts door de arrestantenverzorgers worden verstrekt, met een maximum van twee tabletten per keer en maximaal vier tabletten per dag. Een ingeslotene vertelde dat hij om vier tabletten paracetamol had gevraagd, maar dat de arrestantenverzorger had uitgelegd dat hij maar twee tabletten mocht geven.
De arrestantenverzorgers plaatsen alle medicijnen die een ingeslotene gebruikt in een afgesloten kastje naast diens cel. Medicatie is in principe op naam gesteld, behalve de medicijnen die uit de noodvoorraad komen. De arts stelt een toedienlijst per ingeslotene op in zijn eigen medisch dossier (Orion-Forensisch) en maakt een uitdraai van het medicatiegedeelte en de instructies voor de arrestantenverzorging. Een arrestantenverzorger neemt deze gegevens vervolgens over in het BVH. De arts legt waar nodig mondeling uit aan de aanwezige arrestantenverzorger(s) wat de precieze voorschriften zijn.
De arrestantenverzorgers in de nachtdienst maken de dozen klaar voor de dagdienst, met vakjes voor de ochtend-, middag-, avond- en nachtronde. Op de dagdoos staat het celnummer, maar niet de naam van de betrokkene. Waar mogelijk laten zij de medicatie in de originele verpakking (doordrukstrip) zitten, maar dat is niet mogelijk in het weinig voorkomende geval dat de pillen in potjes zitten. De noodvoorraad bevindt in de afgesloten kast in de dokterskamer. Dat deze medicatie niet op naam wordt besteld heeft te maken met het vergoedingssysteem. De zorgverzekering vergoedt deze medicatie niet en het bespaart de artsen en de politie werk als ze deze medicatie niet voor iedere patiënt afzonderlijk hoeven te bestellen en te laten bezorgen.
Iedere arrestantenverzorger kan de taak krijgen om de dozen klaar te maken. Er worden geen eisen aan de arrestantenverzorger met deze taak gesteld. De gesproken arrestantenverzorger sprak hierover zijn verbazing uit; hij vindt het een oneigenlijke taak voor een arrestantenverzorger, aangezien de noodzakelijke kennis en ervaring hierover ontbreekt. Hij controleert op eigen initiatief de uitgezette medicatie voordat hij die uitreikt en heeft enkele malen gemerkt dat een dagdoos niet correct is gevuld. In zo'n geval maakt hij een aantekening in het logboek en corrigeert de doos. Hij heeft de medicatiefouten en risico's van de werkwijze naar eigen zeggen diverse malen aangekaart in het werkoverleg, maar tot op heden zonder resultaat. Dit signaal is bij de arts niet bekend, geeft deze te kennen aan de inspectie. De arts is van mening dat het niet veel veiliger zal zijn als een medicus of verpleegkundige de dagdozen vult. Deze kunnen ook fouten maken. De arts verwacht dat na de landelijke aanbesteding de politie gebruik gaat maken van baxters, maar heeft ook twijfels over de meerwaarde omdat ook dit niet alle fouten kan voorkomen. Medicatie die de ingeslotene zelf heeft meegenomen kan bijvoorbeeld niet gebaxterd worden. Er is bovendien een kostenaspect, aangezien baxteren duur is.
Ten aanzien van de verstrekking van methadon geldt, conform het landelijk protocol, de regel dat de ingeslotene pas na 24 uur in de cel in aanmerking komt voor zijn/ haar dagdosis[1]. Deze regel is bedoeld om overdosering (bij gestapelde inname van methadon en ook andere medicatie) te voorkomen.

Het voorschrijven van GHB-medicatie gebeurt altijd door de arts van Novadic-Kentron. Op advies van de forensisch GGD- arts geeft de politie soms GHB, die de gebruiker bij insluiting bij zich had, weer mee bij de invrijheidsstelling. Hoewel het beleid van de politie is om drugs in beslag te nemen, wordt de GHB meegegeven om ernstige gezondheidsproblemen te voorkomen. De medewerkers van Novadic-Kentron bieden mensen na stabilisatie met GHB die in vrijheid worden gesteld doorgaans aan om zich bij Novadic-Kentron te laten opnemen voor behandeling.

Toedienen geneesmiddelen
Alle medicatie, met uitzondering van GHB-medicatie, wordt tijdens verblijf verstrekt door arrestantenverzorgers. Deze verstrekken de medicijnen uit de dagdoos aan de ingeslotene. De dagdoos is op celnummer, maar niet op naam te controleren. Dit geeft de mogelijkheid aan de arrestantenverzorger om de originele medicijnen (uit apothekersdoosje of eigen voorraad van ingeslotene) te laten zien aan de ingeslotene, want die bevinden zich in het kastje naast de cel. Dit geldt niet voor de medicatie die uit de voorraadkast komt (zoals methadon, temazepam en diazepam). Soms ontstaat discussie tussen de ingeslotene en de arrestantenverzorger, met name als een middel er anders uit ziet dan betrokkene gewend is.
De arrestantenverzorger reikt ook een bekertje water uit en wacht tot de ingeslotene de medicatie heeft ingenomen. Indien een ingeslotene de medicatie niet inneemt, wordt dit aangetekend in het BVH. Indien de ingeslotene medicatie meermalen niet inneemt wordt de arts geïnformeerd.
De arts benadrukt dat hij geen zicht heeft of de medicatieverstrekking door de arrestantenverzorgers correct is. Hij geeft ook aan geen duidelijk beeld van de competenties van de arrestantenverzorgers op dit gebied te hebben. Maar zijn ervaringen zijn niet negatief. Hij is wel eens geconsulteerd bij fouten bij het uitreiken van de medicatie, bijvoorbeeld als een ingeslotene ten onrechte geen of tweemaal zijn medicatie kreeg. Deze fouten hebben vervolgens niet geleid tot een systematische analyse van de medicatieveiligheid. De arts vindt niet dat hij verantwoordelijk kan worden gesteld voor het feitelijk juist toedienen van de medicatie door individuele arrestantenverzorgers, maar wel voor het zorg dragen voor een goede methodiek.
Arrestantenverzorgers verstrekken op verzoek van ingeslotenen paracetamol. De paracetamol komt uit een eigen voorraad van de politie en de politie zorgt zelf voor aanvulling hiervan. Het paracetamolgebruik door ingeslotenen wordt doorgaans opgetekend in het BVH. Verificatie in BVH wordt niet systematisch gedaan. Een overzichtlijst van de aanwezige en uitgegeven paracetamol werd niet aangetroffen. Paracetamol gebruik door personeel wordt niet geregistreerd.
Het uitreiken van de medicatie voor GHB-verslaafden gebeurt in principe door de artsen en verpleegkundigen van Novadic-Kentron. Bij goed ingestelde ingeslotenen wordt de medicatie gedurende de nacht soms door de arrestantenverzorgers uitgereikt, waarvoor zij precieze instructies ontvangen. Volgens de arts van Novadic-Kentron zijn de omstandigheden in het cellencomplex goed geschikt voor deze uitvoering.

Opslag en bewaring medicijnen
Ingeslotenen hebben nooit medicatie in eigen beheer. De door de ingeslotene meegebrachte medicatie wordt bij binnenkomst ingenomen en bewaard in een kastje naast de celdeur.
Er is een noodvoorraad medicatie (het overzicht hiervan staat in het Handboek A en V 2010) die zich bevindt in de dokterskamer in een afgesloten kast die door alle artsen, maar ook door alle arrestantenverzorgers is te openen. Hierin bevindt zich onder meer een ruime voorraad Diazepam, Temazepam, Oxazepam, Ritalin en Ibuprofen. Ritalin behoort volgens het handboek niet tot de noodvoorraadmedicatie.

Geïnterviewden gaven aan dat er vroeger een aftekenlijst bij lag, maar deze is tijdens de inspectie niet aangetroffen (zie ook eind van deze alinea). In de afgesloten kast bevindt zich ook een kluisje met Methadon, dat ook door alle artsen en arrestantenverzorgers is te openen. Ook voor deze medicatie trof de inspectie geen aftekenlijst aan, alleen voorschriften aan ingeslotenen werden in een map geregistreerd. De voorraadmedicatie, inclusief de methadon, wordt aangevuld zodra de minimale hoeveelheid wordt onderschreden. Een arrestantenverzorger die 'taakaccenthouder' wordt genoemd controleert de aanwezige medicatievoorraad en de verbandkoffer ten behoeve van de GGD- arts en zorgt dat de medicatie wordt bijbesteld. De inspectie heeft hiervan geen registratie aangetroffen, terwijl dit volgens de eigen richtlijn van de politie wel moet. Bij navraag, na het bezoek, bleken de papieren lijsten enkele maanden daarvoor te zijn vervangen door digitale bestanden[42], waarvan de geïnterviewde arrestantenverzorger niet op de hoogte was.
Er is een aparte kluis met medicatie voor GHB gebruikers, die alleen toegankelijk is voor de medewerkers van Novadic-Kentron.
De apotheker houdt toezicht op de noodvoorraad, maar voor gesproken medewerkers was onduidelijk hoe vaak deze komt en wanneer deze voor het laatst was geweest. Bij navraag blijkt dat aan de binnenzijde van de medicijnkast een brief van de apotheker hangt waarop de periodieke controles aangegeven worden (niet door IGZ geverifieerd).
De inspectie heeft geen afschrift ontvangen van het contract tussen de politie en de apotheek. In het jaarverslag 2013 van de CTA (zie voetnoot 5) staat: 'Er is een afspraak met de apotheker om twee keer per jaar de hele medicijnkast te controleren'. Hoe deze dat doet (er lagen geen afteken- of registratieformulieren en een overzicht- medicijnlijst kon niet worden getoond) blijft voor de IGZ onduidelijk. Bij navraag blijkt er geen contract tussen politie- eenheid en apotheker te zijn gesloten. Er zijn werkafspraken gemaakt en er heeft periodiek overleg plaats in het kader van de geneesmiddelenvoorziening.
Er staat een mand met achtergebleven medicijnen, waar iedereen bij kan en waarvan de inhoud niet wordt geregistreerd. Het was de arts en de arrestantenverzorgers niet bekend hoe wordt gezorgd voor het afvoeren van de overtollige medicatie of medicatie die over de datum was.
Voorafgaand aan de komst van de inspectie waren medicatie en middelen verwijderd waarvan de houdbaarheidsdatum was verstreken.
Medicatie van de ingeslotene (meegenomen of op naam besteld) gaat met de ingeslotene mee bij vertrek, met bijbehorend voorschrift.

7.3 Medische informatieoverdracht

Deze paragraaf gaat over de overdracht van medisch relevante informatie binnen het arrestantencomplex (communicatie tussen arrestantenverzorgers en artsen) en over de informatie- uitwisseling in de keten, bij binnenkomst en vertrek van de ingeslotene. Arrestantenverzorgers worden geacht hun signaleringen en acties vast te leggen in het daarvoor bestemde rapportagesysteem (BVH). Artsen dienen hun waarnemingen, overwegingen en besluiten vast te leggen in een medisch dossier.

[42] De inspectie heeft de digitale bestanden niet kunnen inzien.

Verslaglegging en medisch dossier
De artsen noteren bevindingen in het elektronisch (huisarts)dossier van de GGD West-Brabant (Orion-Forensisch). Dit web-based elektronisch dossiersysteem is door enkele GGD-en gezamenlijk ontwikkeld. In het digitaal systeem wordt gebruik gemaakt van de SOEP-methode[43], waarbij ook de medicatie wordt ingevuld. Er worden geen ICPC-codes gebruikt voor het coderen en classificeren van medische klachten. Deze codes zijn in gebruik bij huisartsen ten behoeve van de uniformiteit en overdraagbaarheid van het dossier. Het medisch dossier is door de arts zowel in het cellencomplex in te zien als op afstand. Bij toets van de dossiers van de ingeslotenen die tijdens het bezoek zijn gezien bleek de verslaglegging uitgebreid en zorgvuldig.
Alle signaleringen en hulpvragen van ingeslotenen worden volgens de arrestantenverzorgers vastgelegd in het BVH. Volgens de waarneming van de IGZ wordt echter voornamelijk informatie over het medicatie-voorschrift en -gebruik vastgelegd.

Informatieoverdracht intern
De arrestantenverzorgers noteren bijzonderheden in het geautomatiseerde (politie)informatiesysteem (BVH). Op een white- board bij de meldkamer wordt met een gekleurde magneet aangegeven welke patiënten medicijnen gebruiken.
De informatie in het BVH voor de arrestantenverzorgers is gestructureerd en bevat ook de medicatievoorschriften; de informatie wordt overgenomen van de uitdraai die de arts heeft gemaakt uit het relevante deel van het medisch dossier. De arts legt indien nodig ook nog mondeling uit wat het medicatievoorschrift is en hoe de medicatie moet worden toegediend.
In het BVH trof de inspectie geen specifieke zorginstructies aan voor de arrestantenverzorgers.

Informatieoverdracht extern en medicatieoverdracht
Het bovengenoemde overdrachtsformulier wordt ook meegegeven bij het uitsluiten van de patiënt; indien hij/zij naar een PI wordt overgeplaatst wordt dit bijgevoegd in de fouilleringzak tezamen met de ongebruikte medicatie. Op aanvraag van de ontvangende instelling wordt medische informatie telefonisch door de arts gegeven.
De arts van Novadic-Kentron geeft proactief informatie aan de instelling waarnaar de ingeslotene wordt doorgeplaatst. Dit gebeurt eerst telefonisch, daarna volgt de schriftelijke informatie per fax.
De IGZ deed een poging de informatie- overdracht na overplaatsing betreffende de twee gesproken ingeslotenen (die daarvoor toestemming hadden gegeven) te toetsen. Echter beide ingeslotenen werden heen gezonden en niet naar een PI of andere justitiële inrichting overgeplaatst. Daarmee was een toets van de informatie overdracht niet meer van toepassing.
De afstemming tussen de forensisch arts van de GGD en de arts van Novadic Kentron loopt volgens beiden probleemloos. Zij hebben geen toegang tot elkaars dossiervoering, maar wisselen informatie mondeling of telefonisch uit. Ook de 24-uurs crisisdienst kan voor informatie terecht bij Novadic-Kentron over ingeslotenen die daar bekend zijn. Zo kan in acute gevallen de noodzakelijke informatie (over de behandeling en de voorgeschreven medicatie, waaronder methadon) snel beschikbaar zijn.
De terugkoppeling na doorverwijzing naar GGZ-instellingen is volgens de arts nogal wisselend.

[43] De SOEP-methode is een methode van bijhouden van een medisch dossier. De informatie die uit een contact tussen een zorgverlener en patiënt voortvloeit wordt genoteerd onder de kopjes Subjectief/Objectief/Evaluatie/Plan.

Toestemming ingeslotene voor informatieoverdracht
De forensisch arts geeft aan dat voor het opvragen van medische informatie bij de apotheek of huisarts mondeling toestemming wordt gevraagd. Het opvragen van informatie doet hij doorgaans in bijzijn van de ingeslotene. Het komt zelden voor dat een ingeslotene toestemming weigert, maar het kan gebeuren als betrokkene bang is dat bekend wordt dat hij vast zit. Heel zelden vraagt een huisarts eerst om een schriftelijke machtiging van de patiënt, alvorens informatie te verstrekken.
De arts vraagt nooit toestemming voor het doorgeven van informatie aan arrestantenverzorgers, maar hij beperkt deze informatieverstrekking tot het noodzakelijke (wel medicatie, geen diagnose). Voor het doorgeven van medische informatie aan de medische dienst van de PI wordt nooit toestemming aan de betrokkene gevraagd, omdat het hierbij gaat om het doorgeven van voor de gezondheidstoestand van betrokkene noodzakelijke informatie, die past binnen de reguliere samenwerking tussen behandelaars.

De toestemming die wel is gegeven wordt niet in de dossiers vastgelegd.

De arts van Novadic-Kentron geeft aan dat hij altijd aan de ingeslotene meedeelt dat hij informatie met derden gaat delen.

7.4 Randvoorwaarden zorg

De IGZ heeft een aantal randvoorwaarden voor het verlenen van verantwoorde zorg uitgelicht en getoetst die zij in deze specifieke setting belangrijk acht als waarborgen voor het leveren van verantwoorde zorg. Deze randvoorwaarden betreffen aandacht voor het *informed consent*-principe, deskundigheid van medewerkers, de wijze van omgaan met incidenten in de zorg en samenwerkingsafspraken met ketenpartners.

Informed consent
Het is de inspectie niet gebleken dat ingeslotenen om toestemming wordt gevraagd voor een voorgenomen behandeling. Het is niet aangegeven door de arts en er zijn ook geen aantekeningen gezien in de bekeken dossiers.
In gesprek met de ingeslotenen leken zij goed te begrijpen welke behandeling zij ontvangen.

Deskundigheid
Volgens de arts hebben alle acht dienstdoende artsen van de GGD de opleiding tot forensisch arts doorlopen en één is er daarnaast ook nog huisarts.

Voor de artsen zijn ruim voldoende bij- en nascholingsmogelijkheden en zij nemen maandelijks deel aan intervisiebijeenkomsten. Zeer te spreken is de arts over de tweedaagse cursus arrestantenzorg die jaarlijks wordt verzorgd. Tijdens deze opleiding wordt intensief geoefend, ook met Lotuspatiënten.

De gesproken arts geeft aan de relevante medische richtlijnen te kennen en ze vaak te raadplegen, met name bij behandelingen die hij niet frequent uitvoert. De richtlijnen zijn opgenomen in het digitaal systeem van de GGD.

Met de forensisch artsen wordt driemaal per jaar een functioneringsgesprek gevoerd: een planningsgesprek, een voortgangsgesprek en een beoordelingsgesprek.
De arts is zich bewust van zijn verschillende rollen en taakgebieden; indien een belangenconflict dreigt kan hij een beroep doen op een andere GGD-arts. In een

enkel geval waarbij hij optreedt als forensisch arts, bijvoorbeeld voor de beoordeling van het letsel van een slachtoffer, kan aan hem ook worden gevraagd om curatief op te treden, bijvoorbeeld om een verwonding te behandelen. Op dat moment maakt hij de betrokkene expliciet duidelijk dat hij een andere rol gaat vervullen.
Voor arrestantenverzorgers is er geen structureel opleidingsaanbod over medische zaken, behoudens over bedrijfshulpverlening en EHBO. Het ontbreekt aan een individueel opgesteld deskundigheidsbevordering- of bijscholingsplan. Enkele jaren geleden is er voorlichting geweest over GHB. De arrestantenverzorger vindt het ontbreken van structurele bijscholingsmogelijkheden een gemis gezien de taken die hij uitvoert. Hiervoor heeft hij bij DJI gewerkt en daar werden vergelijkbare taken door verpleegkundigen uitgevoerd, volgens de arrestantenverzorger.

Instructies en regelingen
Soms wordt wel informatie over gewijzigde werkinstructies of aandachtspunten per mail aan de arrestantenverzorgers rondgestuurd, maar dat is weinig overzichtelijk. Er is geen overzichtelijk handboek met werkinstructies beschikbaar. De teamchef arrestantentaken dat recent is aangetreden heeft de inspecties gemeld dat hij alle werkinstructies op korte termijn wil laten opschonen en actualiseren. Alle stukken die werden opgestuurd maakten op de inspectie een onsamenhangende indruk en van veel documenten kon niet worden vastgesteld waar ze vandaan kwamen of waar ze te vinden zouden zijn voor gebruikers.
De arts is over het algemeen tevreden over de wijze waarop arrestantenverzorgers hun taken uitvoeren. Zij lijken zijn instructies goed te begrijpen en uit te voeren, al heeft hij er geen zicht op hoe het in de praktijk werkelijk verloopt. Hij vermoedt wel dat sommige arrestantenverzorgers bij het inroepen van een arts wat defensiever zijn dan anderen. Hij vindt dat de arrestantenverzorgers ook voldoende scholing krijgen over GHB-gebruikers.

Incidenten melden
Incidenten worden zowel bij de politie als bij de GGD nabesproken. Daarbij wordt na intern onderzoek door de GGD als er een arts bij betrokken was afgewogen of melding bij de IGZ is aangewezen. In 2013 en 2014 is een melding gedaan bij de IGZ.

Samenwerking (afspraken)
Er is intensieve samenwerking met de GGZ (Breburg) en met Novadic-Kentron. De gesproken artsen zijn tevreden over de samenwerking, zij vinden de afspraken helder en functioneel. De samenwerking is nog niet formeel geëvalueerd.
Regulier is er wekelijks overleg tussen de GGZ (inclusief PAAZ) en de verslavingszorg. Bestuurlijk overleg tussen politie en zorgaanbieders is kortgeleden (december 2014) gestart. Driemaal per jaar is er een Regionaal Overleg Acute Zorg (ROAZ) over onder andere de acute psychiatrische zorg. Hierbij wordt onder meer in focusgroepen over casuïstiek en verbeteringsmogelijkheden gesproken. In Tilburg vindt een vierjaarlijks overleg plaats tussen Gemeente, OM, GGD, Veiligheidshuis, verslavingszorg en GGZ. Een dergelijk initiatief verdient in de regio Breda navolging, stelt de psychiater van GGZ Breburg.
Zowel de verslavingsarts van Novadic-Kentron als de GGD arts zijn tevreden over de bruikbaarheid en laagdrempeligheid van de samenwerkingsafspraken en protocollen. Zij zien de bijzondere zorg die in dit arrestantencomplex is gerealiseerd als een goed samenwerkingsexperiment tussen GGD/ Verslavingszorg en Politie.

7.5 Conclusies

De algemene indruk over de beschikbaarheid, toegang en organisatie van de zorg in het cellencomplex Mijkenbroek te Breda is redelijk positief. De indruk over medicatieveiligheid en informatieoverdracht is minder positief. Er is een aparte dokterskamer en de arts streeft ernaar de patiënten in de dokterskamer te zien omdat deze geschikt is om ingeslotenen te onderzoeken, rustiger is en meer privacy biedt aan de ingeslotene. De medische dossiervoering door de arts, in zoverre gezien door de inspectie, is uitgebreid en to the point.
De samenwerking met de GGZ en de verslavingszorg loopt volgens betrokkenen goed.

De IGZ signaleert hieronder een aantal aandachts- en verbeterpunten.

1. De IGZ signaleert dat de procedures rond het bewaren, voorschrijven en verstrekken van medicatie risico's voor de zorg aan ingeslotenen met zich meebrengen:
    a. De voorraad noodmedicatie is opgeslagen in een afgesloten kast waar iedere arrestantenverzorger de sleutel van heeft. Er zijn geen aftekenlijsten en er is geen adequaat toezicht op het voorraadbeheer. Hierdoor ontstaat het risico op misbruik en handel en mogelijk het onjuist verstrekken van medicatie aan de ingeslotene;
    b. Voor het uitreiken van medicatie wordt gebruik wordt gemaakt van niet op naam gestelde dagdozen en er is slechts ten dele verificatiemogelijkheid van de aangeboden medicatie door een andere medewerker of door de ingeslotene zelf;
    c. Niet gebruikte medicatie wordt bewaard in bovengenoemde gesloten kast in een open mand; deze medicatie wordt niet geregistreerd. Het is de inspectie niet duidelijk hoe de apotheek zijn toezichthoudende rol vervult;
2. Het toestemmingsvereiste bij het doorgeven van medische informatie[44] aan de medische beroepsbeoefenaren in de keten en het vermelden in het dossier van de informed consent[45] bij behandeling verdient meer aandacht. Momenteel wordt toestemming van de ingeslotene te vanzelfsprekend verondersteld.
3. De werkinstructies voor de arrestantenverzorgers over de medische zorg zijn fragmentarisch, onvoldoende toegankelijk en bij de arrestantenverzorgers onbekend.
4. De instructies van de arts in BVH voor de arrestantenverzorgers zijn voornamelijk gericht op het medicatiebeleid.
5. De individuele deskundigheid van de arrestantenverzorgers ten aanzien van het signaleren van gezondheidsproblemen en het uitreiken en beheren van medicatie verschilt. Zij hebben hiervoor ook geen concrete werkinstructies. Daarnaast maken arrestantenverzorgers onvoldoende gebruik van de aanwezige medische checklist bij binnenkomst van nieuwe arrestanten. De deskundigheidsbevordering van de arrestantenverzorgers op dit punt is onvoldoende geborgd. Met name ontbreekt het aan gestructureerde opleidingsmogelijkheden om de deskundigheid van alle arrestantenverzorgers te waarborgen.

[44] Landelijk wordt een richtlijn op dit punt uitgewerkt, de verwachting is dat hier in het landelijke rapport van deze bezoekronde nader aandacht aan zal worden besteed.
[45] Geïnformeerde toestemming

6. Zowel de politie als de medische dienstverleners zijn tevreden over de samenwerking tussen de diverse partijen, maar samenwerking is nog onvoldoende geformaliseerd. Deze uitwerking[46] van het convenant Politie- GGZ (2012) verdient nog aandacht om de samenwerking te kunnen toetsen en verbeteren.

Aanbevelingen en verbeterpunten

1. De IGZ heeft tijdens het onderzoek de politie gevraagd de procedures rond een veilige opslag, uitgifte en beheer van medicatie op korte termijn te verbeteren. Inmiddels heeft de IGZ een brief met verbeterplan ontvangen en zijn de meest risicovolle tekortkomingen opgepakt. Zo heeft de IGZ onder meer aanbevolen om de procedures rond het klaarmaken van de medicatie voor ingeslotenen aan te passen, zodat ingeslotenen er zeker van kunnen zijn dat zij hun op naam gestelde medicatie volgens voorschrift ontvangen. Met name dient er aandacht te zijn voor de registratie, de wijze van opbergen en beschikbaar stellen van benzodiazepines en methadon die nu door iedere arrestantenverzorger uit de kast en de opiumkluis kunnen worden gehaald zonder een adequate registratie van wat er in voorraad is en wat er uitgehaald wordt.
2. Artsen dienen meer aandacht te besteden aan het toestemmingsvereiste bij het opvragen doorgeven van medische informatie[47] van/ aan de medische beroepsbeoefenaren in de keten en het vermelden in het dossier van de informed consent bij behandeling. Landelijk krijgen deze onderwerpen in het kader van de zorgcontinuïteit in de keten nu aandacht van de betrokken instanties.
3. De werkinstructies voor de arrestantenverzorgers moeten worden geactualiseerd en integraal worden aangeboden; het louter beschikbaar stellen van instructies is daarbij niet voldoende. Arrestantenverzorgers moeten hierbij voldoende uitleg en begeleiding krijgen.
4. Arrestantenverzorgers dienen naast de medicatie instructies in BVH, indien relevant, ook instructies te krijgen over de signalering, verzorging van mogelijk aanwezige gezondheidsproblemen. Deze dienen in BVH te worden genoteerd.
5. De IGZ beveelt aan om in het opleidingsjaarplan voor de arrestantenverzorgers de bijscholing vast te stellen op grond van de individuele deskundigheden. De medische checklist dient bij intake te worden gebruikt.
6. De inspectie beveelt aan om de huidige samenwerkingsafspraken tussen regionale partijen te evalueren en in een nieuw convenant vast te leggen. Het landelijk convenant biedt hiervoor een goed uitgangspunt, maar regionale concretisering is noodzakelijk (zie ook concept uitwerking convenant Politie-GGZ regio Tilburg).

Maatregelen

De IGZ verwacht van de politie eenheid Zeeland-West-Brabant en de regionale GGD' en dat zij nagaan of bovenstaande aanbevelingen en verbeterpunten ook voor de andere locaties binnen hun domein gelden.
Daarnaast verwacht de IGZ dat de politie Zeeland-West-Brabant (in overleg met de partners) in hun reflectie en reactie op dit deelrapport aangeeft welke acties zij al

[46] Zie hiertoe ook het concept uitwerking convenant Politie- GGZ Tilburg (2014).
[47] Zie voetnoot hierboven.

heeft ondernomen, welke maatregelen ter verbetering in gang worden gezet en wat de termijn is waarop deze zullen zijn gerealiseerd.
De IGZ heeft inmiddels een brief[48] met verbeterplan ontvangen en de meest risicovolle tekortkomingen zijn opgepakt. Tijdens een onaangekondigd bezoek op 7 mei 2015 heeft de IGZ zelf kunnen constateren dat alle risicovolle bevindingen (onder conclusie 1 benoemd) die direct om actie vragen inmiddels ter hand zijn genomen.
De IGZ gaat ervan uit dat alle overige verbeteringen binnen twee jaar[49] tot het gewenste resultaat leiden. Welke eventuele (landelijke) maatregelen nog genomen dienen te worden op grond van de conclusies en aanbevelingen in het eindrapport van de bezoekronde zal bij publicatie hiervan worden aangegeven.

[48] De IGZ heeft op 12 april 2015 van de politie een schriftelijke reactie ontvangen op de brief van de inspecties van 18 februari 2015 aan de leidinggevenden van de Politie Eenheid Zeeland – West- Brabant en de GGD.
[49] De langere termijn is gekozen op grond van het vooral inventariserende karakter van deze bezoekronde, de risico inschatting en rekeninghoudend met de lopende transitie naar een landelijke politie met 10 eenheden en de nog lopende (medische zorg) aanbestedingsprocedure.

8 Personeel en Organisatie

Arrestantenzorg vraagt om voldoende en deskundig personeel en goede materiële voorzieningen. Dit hoofdstuk beschrijft de wijze waarop de eenheid Zeeland-West-Brabant de arrestantenzorg heeft ingericht. Daarbij wordt eerst stilgestaan bij het personeel dat verantwoordelijk is voor de arrestantenzorg en de communicatie tussen de verschillende betrokkenen binnen dit werkveld. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van de locaties waar ophoudruimtes en cellen door de politie zijn ingericht in de eenheid Zeeland West-Brabant.

8.1 Personeel

Personeel betrokken bij de aanhouding
Wie de aanhouding doet en waarom is geregeld in landelijke wet- en regelgeving. De basisteams van de politie zijn zo ingericht dat de beoogde en bevoegde (opgeleide) medewerkers in staat zijn om dit te doen. Geïnterviewde opsporingsambtenaren geven aan dat zij meer en meer te maken hebben met verwarde personen. Volgens geïnterviewde opsporingsambtenaren heeft dit mede te maken met het feit dat wijkagenten tegenwoordig (sinds de inwerkingtreding van de basisteams) vaak worden ingezet voor de noodhulp, in plaats van in de wijk. Wijkagenten worden echter wel (nog steeds) geacht problemen in de wijk tijdig te kunnen signaleren. Het risico bestaat nu dat problemen ten aanzien van verwarde personen in de wijk niet meer tijdig kunnen worden gesignaleerd. Verwarde personen komen daardoor later bij zorginstanties in beeld. Zij komen ook vaker in een al geëscaleerde situatie bij de politie, en in het bijzonder bij de arrestantenzorg, binnen. De IVenJ deelt deze zorgen.

De arrestantenverzorgers van de rechtbank Middelburg ervaren het als positief dat zij naast de reguliere werkzaamheden op de rechtbank aanhoudingen mogen verrichten in het kader van DNA en het uitvoeren van executietaken. Zij zijn daartoe opgeleid en zouden graag meer willen worden ingezet op taken waar zij hun aanvullende competenties kunnen gebruiken.

Personeel betrokken op de bezochte locaties
De basistaken van arrestantenzorg op beide rechtbanken zijn het bedienen van het paneel, de verzorging van ingeslotenen, de begeleiding bij rechtszaken en het transport. Aanvullende (externe) taken van de arrestantenverzorgers zijn het verlenen van assistentie bij grote evenementen, executietaken[50] (geldboetes innen) en het afnemen van DNA.[51]

---

[50] De tabel 'geregistreerde activiteiten' uit de Managementrapportage DROS, Team Arrestantentaken geeft de indruk dat van januari tot september 2014 op een totaal van 94.645 uur arrestantenzorg, 16 uur is besteed aan het uitvoeren van executietaken.
[51] Veroordeelden kunnen worden opgeroepen om DNA af te staan. Arrestantenverzorgers nemen het DNA af. Tevens zijn de medewerkers van de rechtbank belast met het opsporen en aanhouden van DNA gesignaleerden.

Het team van de rechtbank Breda zal krimpen van 26 naar 12 medewerkers.[52] De medewerkers beschouwen dit als een ongewenste ontwikkeling. Zij geven aan dat de capaciteit nodig is door de lange afstanden die zij moeten lopen door het gebouw met een en het feit dat meerdere zittingen tegelijkertijd kunnen plaatsvinden. Een gesprekspartner van de rechtbank Breda merkt op dat door het inkrimpen van het team de flexibiliteit straks weg is, waardoor de arrestantenverzorger niet meer kan optreden. De respondent verwoordt dit als volgt: 'ik moet in de gelegenheid worden gesteld om proportioneel op te treden. In mijn eentje zou ik geweld moeten gebruiken. Met z'n tweeën kan je de-escalerend optreden'.

Een arrestantenverzorger van de rechtbank Middelburg merkt op dat de werkdruk laag is.

Tijdens het bezoek aan de rechtbanken viel het de IVenJ op dat de bezetting ruim was in verhouding tot de drukte. Respondenten geven aan dat de drukte per dag verschilt en dat de personele bezetting hier niet op is afgestemd. De teamchef arrestantentaken deelt mee dat onlangs een dienstverleningsovereenkomst is afgesloten met de rechtbank Breda. De ondertekenaars willen samen tot een risicoanalyse komen, met als doel de bezetting meer af te stemmen op het moment van de dag.

De basis bezetting in het cellencomplex Breda is 3-3-3 (3 vroege, 3 late en 3 nachtdiensten) en een dagdienst. Breda wil toe naar een bezetting van 4-4-3.[53] Tijdens de schouw in Breda viel het de IVenJ op dat tijdens een dienst vijf à zes arrestantenverzorgers aanwezig waren. In het cellencomplex Tilburg is de bezetting 3-3-2 en een dagdienst. In het cellencomplex Middelburg werken 18 DJI-medewerkers, waarvan drie seniors. Het personeel wordt ingehuurd door de politieorganisatie. Tijdens de schouw van de IVenJ was een medewerker voor het paneel aanwezig, twee medewerkers voor de verzorging en een stagiair.

Uit de overgelegde 'Managementrapportage DROS, Team Arrestantentaken'[54] blijkt voor wat betreft arrestantentaken een aanzienlijke hoeveelheid overtredingen van de Arbeidstijdenwet (ATW). Hoewel de ATW niet specifiek onderwerp van onderzoek is, vindt de IVenJ dit opmerkelijk. Zij heeft tijdens de bezoeken op de verschillende locaties namelijk geen signalen opgevangen dat de huidige bezetting te krap zou zijn.

Opleiding en training
Opsporingsambtenaren zijn verplicht om vier maal per jaar de IBT (Integrale Beroepsvaardigheids Training) te doorlopen. Veel aandacht gaat uit naar bijzondere protocollen zoals de amokprocedure[55], maar tijdens de IBT wordt ook aandacht besteed aan de aanhouding. De uitpraatprocedure komt dan bijvoorbeeld aan bod, een procedure die wordt gebruikt als een arrestant in het voertuig gewapend blijkt te zijn. Tijdens de IBT komt ook het gebruik van geweldsmiddelen aan de orde. Een

---

[52] Het team krimpt in verband met de sluiting van de koepelgevangenis en de transporttaak die daarmee is weg gevallen.

[53] De politie geeft in de wederhoorreactie aan dat dit waarschijnlijk al is geeffectueerd. Ook wordt op beide locaties een dag- / flexdienst ingepland.

[54] 'Sturen op urenoverzichten', Managementrapportage DROS, Team Arrestantentaken. 19 september 2014.

[55] De AMOK-procedure is erop gericht om zo snel mogelijk een gewapend persoon uit te schakelen en slachtoffers te voorkomen.

geïnterviewde opsporingsambtenaar is van mening dat de training te weinig uur omvat. Formeel staat hiervoor 32 uur.

Binnen de politie-eenheid bestaat geen eenduidige richtlijn ten aanzien van het opleidingsniveau van arrestantenverzorgers.[56] In het Landelijk Reglement Arrestantenzorg[57] is de eis opgenomen dat politieambtenaren belast met de zorg voor ingeslotenen RTGP of RTGB[58] gecertificeerd dienen te zijn. Het is de IVenJ niet bekend welk percentage van de arrestantenverzorgers in de eenheid als zodanig is gediplomeerd. In de eenheid ZeelandWest-Brabant zijn alle medewerkers die dienst doen in de cellengangen, RTGB of RTGP gecertificeerd. Wanneer mocht blijken dat een medewerker niet aan de bijbehorende toetsen voldoet, wordt aangepast werk aangeboden tot het moment dat deze medewerker weer aan alle eisen voldoet.

Volgens een leidinggevende in het cellencomplex Breda bestaan er momenteel verschillen in de opleiding en het niveau van zijn collega's. De module arrestantenverzorger is het basisniveau, terwijl medewerkers tegenwoordig diverse aanvullende taken uitvoeren, zoals Progis en DNA afnemen. Sommigen gaat dit boven hun pet. Bij het aantrekken van nieuw personeel zou volgens respondent het huidige niveau omhoog mogen. In het cellencomplex Breda is men daarnaast van mening dat het opleidingsaanbod te laag is. Opleiden blijft beperkt tot het eenmaal in de vijf jaar afleggen van een BOA[59]-examen. Dit examen is niet specifiek gericht op arrestantenzorg.

Ook de teamchef arrestantentaken van de politie-eenheid geeft aan dat het takenpakket van arrestantenverzorgers meer omvat dan de taken die op papier staan. Desgevraagd geeft hij aan dat het in verband met de oprichting van de Nationale Politie en de bezuinigingen niet eenvoudig is de middelen te verkrijgen die nodig zijn om cursussen of trainingen aan te bieden. Kennis overdracht vindt na de basisopleiding praktisch alleen nog op de werkvloer plaats.

Op de rechtbank Middelburg zijn alle arrestantenverzorgers opgeleid tot surveillant. Zij hebben de tweejarige opleiding aan de Politieacademie gevolgd. De arrestantenverzorgers krijgen verder een Integrale Beroepsvaardigheids Training-op maat: een training in de eigen werkomgeving. De bodes van de rechtbank worden overigens meegenomen in onderdelen van de IBT. De training besteedt onder andere aandacht aan de celprocedure, de positiebepaling in de rechtszaal, de schildprocedure en het gebruik van het stootkussen. De gesprekspartners beschouwen de IBT-op maat als nuttig, hoewel het onderdeel schietvaardigheid vaker aan bod zou mogen komen zodat het aangeleerde beter beklijft. Naast de IBT hebben de arrestantenverzorgers van de rechtbank Middelburg tweemaal drie uur extra training gevolgd.[60] Een geïnterviewde arrestantenverzorger van de rechtbank spreekt zijn verwondering uit over het feit dat de politie niet in grotere mate gebruik maakt van de aanvullende competenties van hem en zijn collega's, met name gezien de lage werkdruk die zij zelf ervaren.

[56] De politie-eenheid heeft bij de IVenJ diverse competentieprofielen aangeleverd voor de functie van arrestantenverzorger. In de documenten worden geen opleidingseisen vermeld.
[57] Landelijk Reglement Arrestantenzorg van de Nationale Politie, 14 oktober 2014.
[58] RTGP/RTGB: Regeling Toetsing Geweldsbeheersing Politie/BOA.
[59] BOA: buitengewoon opsporingsambtenaar.
[60] Deze uren betreffen 'uren vrije keus': in het verleden verworven uit Cao-onderhandelingen.

In het cellencomplex Middelburg heeft iedere arrestantenverzorger de opleiding MBO beveiliging doorlopen. Soms volgen de medewerkers een training. Toetsen vinden nooit plaats. De locatie oriënteert zich momenteel op een passende BOA-opleiding. Na de BOA-certificering zouden medewerkers ook de progis-taak kunnen uitvoeren. Het aantal fte arrestantenzorg moet dan mogelijk worden herijkt. Verder zijn alle medewerkers van het cellencomplex Middelburg opgeleid tot BHV-ploegleider. Dit betreft een hoger niveau dan de reguliere BHV-opleiding.

Op verschillende locaties geven arrestantenverzorgers aan voor de bejegening van minderjarigen, vreemdelingen en verwarde personen geen specifieke training te hebben gevolgd.[61] De gesprekspartners zien dit als een gemis. De teamchef arrestantentaken van de eenheid spreekt de wens uit voor meer aandacht tijdens de opleiding of trainingen voor de omgang met bijzondere groepen.

In Zeeland vinden op ad-hoc basis werkbezoeken plaats aan lokale GGZ-instellingen. In Goes bijvoorbeeld, waar een grote GGZ-zorginstelling is gevestigd, hebben opsporingsambtenaren tijdens een werkbezoek een algemene instructie ontvangen over de omgang met verwarde personen. En het cellencomplex Middelburg is met enkele afgevaardigden op bezoek geweest bij de lokale GGZ-instelling Emergis om gedachten en ervaringen uit te wisselen. In het cellencomplex Middelburg zijn daarnaast verpleegkundigen van Emergis op bezoek geweest om uitleg te geven over de omgang met verwarde personen.

Integriteit
Op de cellencomplexen zijn vertrouwenspersonen aangewezen. Gesprekspartners in het cellencomplex Tilburg geven aan dat integriteitsschendingen altijd binnen het team worden besproken. De groep arrestantenverzorgers is, naar eigen zeggen, hecht. Als een collega een grens overschrijdt wordt hij daarop aangesproken door zijn collega's.

Ook het team in het cellencomplex Middelburg is volgens een geïnterviewde leidinggevende hecht. Men voelt zich zeer betrokken. Aan deze cultuur kleven ook nadelen. Collega's uiten bijvoorbeeld sneller hun ongenoegen over elkaar of over de gang van zaken, aldus de leidinggevende.

Volgens de teamchef arrestantentaken van de politie-eenheid is bij de samenvoeging van de twee voormalige politiekorpsen hoog ingezet op het samengaan van de twee culturen. Zeeland voelde zich lang het 'kleine broertje' van Midden-West-Brabant. Leidinggevenden worden nu over en weer uitgewisseld, wat bevorderlijk is voor de cultuuruitwisseling.

De teamchef arrestantentaken geeft aan dat elke twee maanden overleg plaatsvindt met de CTA. De rapportages en verslagen worden gedeeld.

Procedures en protocollen
De IVenJ heeft van beide cellencomplexen in voormalige politieregio Midden West Brabant een handboek arrestantenzorg ontvangen. Van de rechtbank Breda ontving zij een werkprocesbeschrijving. De politie overlegde geen documenten die specifiek gelden voor locaties in de voormalige politieregio Zeeland. Verder verwijst de

[61] Een geïnterviewde arrestantenverzorger van de rechtbank Breda geeft wel aan voor de omgang met verwarde mensen een speciale cursus te hebben gevolgd.

politie-eenheid naar de richtlijnen arrestantenzorg zoals vermeld op PolitieKennisNet.

De teamchef arrestantentaken geeft aan dat de werkprocessen van de voormalige politieregio's nog verschillen, en dat binnen de politie-eenheid Zeeland-West Brabant daarom een taakaccenthouder werkprocessen is aangewezen. Deze persoon ontfermt zich momenteel over het beschrijven van de werkprocessen van de twee voormalige politieregio's. Het doel is om tot een uniforme werkwijze te komen.

8.2 Communicatie

Werkoverleg
De IVenJ merkt op dat de frequentie en de aard van de werkoverleggen verschilt per locatie. In het cellencomplex Middelburg vindt wekelijks een werkoverleg plaats, waarbij in wisselende samenstelling tien medewerkers aanwezig moeten zijn. In het werkoverleg wordt openlijk zowel zakelijke als persoonlijke informatie uitgewisseld. Soms worden casussen besproken. Volgens een leidinggevende van het cellencomplex komt het werkoverleg en de invulling ervan voort uit de werkwijze binnen de PI, waar dit gemeengoed is. Na ieder werkoverleg sporten de collega's twee uur gezamenlijk.

In het cellencomplex Breda vindt een aantal keer per jaar een teamoverleg plaats. Volgens een medewerker is tijdens dit overleg weinig animo om incidenten te bespreken. De discussie komt vaak moeilijk op gang, wat volgens de respondent te wijten is aan de grote niveauverschillen tussen medewerkers.

De teamchef arrestantentaken geeft in een interview aan dat het werkoverleg binnen de eenheid binnenkort een meer vaste vorm zal krijgen. Aan de hand van casussen van medewerkers zullen deelnemers in het vervolg de discussie met elkaar aangaan, in een voor de betreffende medewerker veilige omgeving.

Dienstwisseling
Iedere dienstwisseling is een moment om de dienst te bespreken. In het cellencomplex Breda staat hiervoor een uur overlap gepland. Tijdens deze overlap wordt informatie overgedragen aan de volgende dienst. Dit uur valt ook wel samen met de lunchpauze. De medewerkers worden door de recherche en/of advocaten regelmatig gestoord tijdens dit rustmoment. Op de locatie in Breda gaat daarom momenteel speciale aandacht uit naar het bewaken van de lunchpauze van de arrestantenverzorgers.

In het cellencomplex Middelburg hebben de dienstroosters een overlap van 15 minuten. Tijdens deze overlap dragen de arrestantenverzorgers van de ene dienst bijzonderheden mondeling, digitaal (BVH) of aan de hand van een whiteboard over aan de collega's van de daarop volgende dienst.

8.3 Overzicht capaciteit cel/ophoudkamer

Zie bijlage 2.

8.4 Oordeel

De IVenJ is van oordeel dat het onderdeel personeel en organisatie overwegend op orde is. De basis bezetting op de verschillende locaties lijkt ruim voldoende op orde om de reguliere taken in het kader van de arrestantenzorg te kunnen verrichten. De IVenJ constateert ook een aantal zorgpunten.

Binnen de politie-eenheid bestaat geen eenduidige richtlijn ten aanzien van het opleidingsniveau van arrestantenverzorgers. Het personeel werkzaam in de arrestantenzorg heeft de basisopleiding arrestantenzorg gevolgd. Het is de IVenJ niet bekend welk percentage van de arrestantenverzorgers in de eenheid als zodanig ook daadwerkelijk is gediplomeerd. Speciale training met betrekking tot het verstrekken van medicatie en het omgaan met kwetsbare groepen zoals minderjarigen, vreemdelingen en verwarde personen ontbreekt en de IVenJ acht dit wenselijk. De IVenJ constateert dat de frequentie en de aard van de werkoverleggen verschilt per locatie.

Aanbeveling

- Investeer in de opleiding en bijscholing van het personeel belast met arrestantenzorg.

9 Eindoordeel

Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken zijn verschillende aspecten van de arrestantenzorg aan de orde gekomen. Over een aantal onderwerpen zijn de inspecties positief en een aantal onderwerpen verdienen nog aandacht. Onderstaande figuur geeft een totaaloverzicht van de wijze waarop het proces arrestantenzorg functioneert op alle getoetste aspecten en daarbij behorende onderwerpen. In deze figuur is met kleurcodes aangegeven in welke mate de arrestantenzorg voldoet aan de gestelde normen en verwachtingen op de verschillende onderwerpen binnen de toetsingskaders van IVenJ en IGZ: donkergroen wil zeggen dat de arrestantenzorg volledig voldoet, lichtgroen wil zeggen voldoet overwegend maar niet volledig, oranje houdt in dat de arrestantenzorg in beperkte mate voldoet aan de criteria en een rode kleur wil zeggen dat de arrestantenzorg niet voldoet.

Aanhouding
Het oordeel van de IVenJ is dat de politie in voldoende mate voldoet aan de eisen die aan haar worden gesteld wat betreft de aanhouding van personen. Er is aandacht voor de veiligheid van zowel de arrestant als de politie. Bijzonderheden omtrent de aanhouding worden veelal door de politie doorgegeven aan de arrestantenverzorgers hetgeen bijdraagt aan een goede voorbereiding. Het vragen naar eventueel medicijngebruik kan beter.

Transport
Het vervoer van arrestanten binnen de eenheid Zeeland-West-Brabant voldoet. Wel constateert de IVenJ dat bij vervoer in gewone politieauto's zonder scheidingswand de veiligheid van het personeel in het geding kan zijn bij agressieve arrestanten. De planning van DV&O is veelal zo strak georganiseerd dat arrestanten vaak urenlang

op de rechtbank moeten wachten. Ophoudkamers, ook bij de rechtbank, zijn bedoeld voor kortstondig verblijf.

Insluiting
De insluiting van een arrestant voldoet in de eenheid in beperkte mate. Zo verloopt de identificatie van de arrestant soms moeizaam vanwege storing van het progris-systeem. Ook het registreren van bijzonderheden in BVH over arrestanten laat soms te wensen over. De voorgeleidingen worden uitgevoerd conform de richtlijnen en in Zeeland gebeurt dit soms via een telecomverbinding. Het informeren van ingesloten over hun rechten en plichten is niet voldoende. Ook zijn er aandachtspunten ten aanzien van toegang tot de advocatuur en ten aanzien van het informeren van het thuisfront.

Verblijf
De IVenJ oordeelt dat het verblijf van ingeslotenen in overwegende mate voldoet. De bejegening van arrestanten is in het algemeen goed en respectvol. De ruimtes waar arrestanten verblijven zijn op orde. Wel is de IVenJ kritisch over het feit dat het contact tussen de arrestantenverzorgers en de ingeslotene, ook als het gaat om minderjarigen en vreemdelingen, in principe via het luikje in de celdeur verloopt. Ten aanzien van minderjarigen vindt de IVenJ deze bejegening ongewenst indien er geen veiligheidsissues zijn. De IVenJ constateert dat de werkwijzen rondom arrestantenzorg binnen de eenheid op sommige vlakken van elkaar verschillen. Onnodig lang verblijf in de ophoudruimtes van de rechtbank dient te worden voorkomen.

Einde insluiting / overdracht
Het einde van de insluiting van arrestanten is in overwegende mate op orde. De informatie-uitwisseling bij de overdracht van een arrestant geschiedt vooral mondeling en veelal niet met behulp van geautomatiseerde registratiesystemen. De IVenJ constateert dat de summiere en veelal mondelinge wijze van informatieoverdracht risico's met zich meebrengt.

Kwaliteit medische zorg
Zie voor de conclusies, aanbevelingen en maatregelen onderdeel 5 van hoofdstuk 7.

Personeel en organisatie
De IVenJ is van oordeel dat het onderdeel personeel en organisatie overwegend op orde is. De basis bezetting op de verschillende locaties lijkt ruim voldoende op orde om de reguliere taken in het kader van de arrestantenzorg te kunnen verrichten. Zorgpunten zijn echter dat er geen eenduidige richtlijn is ten aanzien van het opleidingsniveau van arrestantenverzorgers. Speciale training met betrekking tot het verstrekken van medicatie en het omgaan met kwetsbare groepen zoals minderjarigen, vreemdelingen en verwarde personen ontbreekt. Ook de frequentie en de aard van de werkoverleggen verschilt per locatie.

Aanbevelingen

- Zorg voor veilig vervoer van zowel ingeslotenen als politie.
- Bezie hoe lange wachttijden en extra vervoersbewegingen van ingeslotenen voorkomen kunnen worden.
- Zorg er voor dat alle werkzaamheden en bijzonderheden ten aanzien van arrestanten door opsporingsambtenaren en arrestantenverzorgers goed digitaal vastgelegd worden.

- Informeer arrestanten proactief bij binnenkomst over de regels, rechten en procedures, waaronder het recht om het thuisfront te informeren.
- Bezie hoe de verblijfsduur van arrestanten in de ophoudruimtes bij de rechtbank kan worden verkort.
- Harmoniseer de werkwijzen in de verschillende cellencomplexen binnen de eenheid.
- Zorg voor een zorgvuldige overdracht van (medische) informatie van een cellencomplex naar een HvB of PI.
- Investeer in de opleiding en bijscholing van het personeel belast met arrestantenzorg.

Bijlage 1 Inspectieprogramma eenheid Zeeland-West-Brabant

Dinsdag 20 januari 2015

Tijd	Parketpolitie rechtbank Breda/ Tilburg arrestantencomplex
14:00 16:00	Bezoek rechtbank
17:00 19:30	Bezoek arrestantencomplex Tilburg

Woensdag 21 januari 2015

Tijd	Breda arrestantencomplex
09:00 11:30	Ontvangst door teamchef arrestantentaken en leidinggevende arrestantenzorg, schouw cellencomplex
11:30 12:30	Interview opsporingsambtenaren
12:30 13:15	Lunch
13:15 14:00	Interview HOvJ
14:00 15:00	Interview vreemdelingenpolitie
15:00 16.30	Interviews ingeslotenen
16:30 18:00	Interview teamchef arrestantentaken

Donderdag 22 januari 2015

Tijd	Breda
09:00 10:00	Interview arrestantenverzorgers
10:00 11:00	Interview coördinator arrestantenzorg
11:00 12:00	Tweede schouw cellencomplex
12:00 13:00	Lunch
13:00 14:00	Interview coördinator jeugd
14:00 15:30	Interview CTA
16:00 16:30	Pauze
16:00 17:00	Terugkoppeling teamchef arrestantentaken

Woensdag 28 januari 2015

Tijd	Middelburg
09:00 13:00	Bezoek rechtbank
13:00 14:00	Lunch
14:00 17:00	Bezoek arrestantencomplex Middelburg

Donderdag 29 januari 2015

Tijd	Middelburg
09:00 11:00	Bezoek politiebureau Vlissingen
12:00 13:00	Bezoek politiebureau Goes
14:00 16:00	Bezoek politiebureau Bergen op Zoom

Donderdag 19 februari 2015

Tijd	Breda
09:00 10:30	Gesprek met advocatuur

Bijlage 2

Overzicht capaciteit eenheid Zeeland-West-Brabant[62]

Locatie	Adres	Reguliere cel	Ophoudcel	Observatiecel	Isoleercel	Clautrofobie-cel	Familiecel	Groepscel	J/M cel	Totaal
District De Markiezaten										
Districtsbureau Bergen op Zoom	Jacob Obrechtlaan 9		4							
Politiepost Steenbergen	Molenweg 52		4							
Politiepost Hoogerheide	Sportlaan 6		2of3							
Teambureau Mark & Dintel	Boschendijk 187		2							
Teambureau Roosendaal	Nieuwstraat 6		5							
Teambureau Noodhulp BopZ	Bovendonk 15		3							
Teambureau Tholen	Simon Lindhoutstraat 1		?							
?	Burg. De Wittelaan 100		2							
District de Baronie										
Teambureau Breda Noord	Hambroeklaan 3		3							
Essendonk	Essendonk 1-5		nvt							
Teambureau Breda Noodhulp	Mijkenbroek 31	34	2	4		1	1	1		43
Teambureau Breda Centrum	Chasséveld 3		6							
Teambureau Breda Zuid-West	Tuinzigtlaan 45		2							
Teambureau Breda Zuid-Oost	Blauwe Kei 220		2							
Teambureau Etten-Leur	Stationsplein 37		2							
Politiepost + RMT Zundert	Hofdreef 22		3							
Teambureau Altena	Doornseweg 2		3							
Teambureau Geertruidenberg	Amerweg 15		3							
Districtskantoor Oosterhout	Europark 21		4							
Rechtbank Breda	Sluissingel 20		41							
District Hart van Brabant										
Hoofdbureau Tilburg	Ringbaan West 232	34		4		2		1		41
Districtsbureau Tilburg Leydal	Ringbaan Zuid 498a		3							
Teambureau Tilburg West	Karel Boddenweg 9		3							
Teambureau Tilburg Oost	Brucknerlaan 18		3							
Teambureau Wilhelminapark	Wilhelminapark 6		3							
Teambureau Centrum	Stationstraat 22		3							
Politiepost Hilvarenbeek	Schuttersweg 42		nvt							
Politiepost Oisterwijk	Blokshekken 5		nvt							
Teambureau Rijen	Anne Frankplein 1		2							

[62] De IVenJ heeft tijdens de bezoeken aan politiebureaus / complexen en rechtbanken aanvullende bevindingen gedaan qua aantallen en typen cellen. Bij de wederhoorreactie heeft de politie de cijfers gecontroleerd en gedeeltelijk aangevuld. De politie is bezig met het inventariseren van cijfers over ophoudruimtes in het district Zeeland. De IVenJ ontvangt deze cijfers graag om een totaalbeeld te genereren.

Teambureau Dongen	Bolkensteeg 15		2							
Teambureau Loon op Zand	Tilburgseweg 23B		5of6							
District Zeeland										
Middelburg	Torentijdweg 1	22		2						
Middelburg	Achter de Houttuinen10		[63]							
Middelburg	Buitenruststraat 237									
Middelburg	Segeersingel 8-10									
Serooskerke	Burg. Dregmanstr. 21									
Vlissingen	Breestraat 15									
Hulst	V.d Maelstedeweg 50									
Oostburg	Trageldam 1									
Terneuzen	Rosegracht 15									
Goes	Valckeslotlaan 6		4[64]							
Heinkenszand	Stenevaete 6									
Kruiningen	Eindje de Rondte 10									
Renesse	Stoofweg 1									
Zierikzee	Kerkhof Zuidzijde 5									
Rechtbank Middelburg	Kousteensedijk 2		9							

[63] De cijfers ontbreken nog. De politie levert deze nog aan.

[64] Waarvan één met camera.

Bijlage 3 Afkortingen

AT	Arretatieteam
AVR	Audiovisuele registratie
BHV	Bedrijfshulpverlening
BOA	Bijzonder Opsporings Ambtenaar
BPZ	basis politiezorg
BVH	Bedrijfsprocessenregistratiesysteem Basisvoorziening Handhaving
CTA	commissie van toezicht arrestantenzorg
DAP	Districtelijk Afwerk Punt
DJI	Dienst Justitiële Inrichtingen
DV&O	Dienst Vervoer en Ondersteuning
G4S	particulier beveiligingsbedrijf
GGD	Gemeentelijke of Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst
GHB	gamma-hydroxyboterzuur
HAP	huisartsenposten
HvB	Huis van Bewaring
IBT	Integrale Beroepsvaardigheids Trainingen
ICPC	International Classification of Primary Care
IGZ	Inspectie Gezondheidszorg
IJZ	Inspectie Jeugdzorg
IVenJ	Inspectie Veiligheid en Justitie
JJI	Justitiële Jeugdinrichting
HOvJ	hulp officier van justitie
OM	Openbaar Ministerie
OK	ophoudkamer
OPS	opsporingsregister
PI	Penitentiaire Inrichting
PSH-V	Politiesuite Handhaving Vreemdelingen
RBT	Robuust Basis Team
SEH	spoed eisende hulp
VAG-team	Vaardigheden Aanhouden in Groepsverband-team
VP	vreemdelingenpolitie

Bijlage 4 Bronnen

- Algemene Wet Bestuursrecht (AWB)
- Ambtsinstructie voor de politie
- Arrestantenregeling regionale politie
- Besluit beheer regionale politiekorpsen
- BHV-plan – September 2014, Politie Regiokantoor en Unit A&V Tilburg
- Commissie van Toezicht Politiecellencomplexen Midden- en West-Brabant, Jaarverslag 2012
- Convenant Politie – GGZ (20-12-2012)
- CPT-standaarden (Raad van Europa)
- CTA jaarverslagen
- EU-Richtlijn raadsman en politieverhoor
- Europese gevangenisregels (2006)
- Handboek Unit A&V Tilburg, 2010
- Huishoudelijk Reglement cellencomplexen in Tilburg, Breda
- Huishoudelijk Reglement Zorg voor en bejegening van
- Huisregels bij politiebureaus
- ingeslotenen in politiecellencomplexen
- Jaarlijkse klant tevredenheid oriëntaties
- Landelijk Reglement Arrestantenzorg van de Nationale Politie, 14 oktober 2014 (status: definitief, nog te bekrachtigen door Korpschef)
- Maatregelen voor minderjarigen (korpsleiding politie, april 2013)
- Managementrapportage DROS, Team Arrestantentaken, politie-eenheid Zeeland West-Brabant, 19 september 2014
- Naslagwerk Team Arrestantentaken Breda, datum onbekend
- Overzicht ophoudkamers en cellen eenheid Zeeland / West-Brabant
- Politie Midden- en West-Brabant, Bedrijfshulpverleningsplan Mijkenbroek. Datum onbekend
- Politiewet 2012
- Regeling Beheer Politie (2012)
- Regeling Politiecellencomplex
- Regeling Toezicht Arrestantenzorg (2013)
- Uitvoerings regeling klachtbehandeling politie 2013
- Werkinstructies eenheid
- Werkprocessen Arrestantentaken Locatie Sluissingel, datum onbekend